

Rétegrepesztők nyomán

*„te nevelted fel a zalai fűróst,
a tiszta szívű vándor olajost.”*

A POKOL LÁNGSZÓRÓJA

Részlet

Áldassanak hát a zalai lankák:
parttalan dühöm, ördögszekér-mérgem
visszafogói, megcsendesítői!
Áldassatok, ti zamatos nevű
olajszigetek, szigeteim: BÁZA-
KERETTYE SZILVÁGY, NAGYLENGYEL,
LOVÁSZI,
KUSTÁNSZEG, BAJCSA, SÖJTÖR,
ZALATÁRNOK,
s gazdám: masinás KANIZSA – vagyishát
áldassál sebzett, olajkutas tájam,
ki ingerled a gyáva utazót:
földeden járva, oktalan butája
dünnyögve szidja lejtőid: a huncut
kanyart követőn nem sejtí, mi vár rá;
de felajzod a kóbor-kedvű vándort:
hisz minden lankád, erdő-alagutad,
szőlőkaró-borostás dundi dombod
mögött új meg új ámulnivalókat,
bújócskázó falvakat rejtegetsz.
S mi mindent őriz őstengeri mélyed,
ahol elbomlott algák, csírák, spórák,
sugárállatkák, kovamoszatok
kérlelhetetlen közetprésbe zárva
születtek újjá, „fekete arannyá”,
s megkezdték örök vándorlásukat.
Évmilliókig bujdostak a kényes
szénhidrogének, rések, likacsok,
törés-útvesztők során áramolva,
míg „csapdáidba” tértek megpihenni.
Átnemeresztő agyagkupolát
húztál följük, selymes homokágyra,
s mészkő-dikóra vackoltál nekik.
Aztán jeleztél szolid fiaidnak:
megcsapolhatják tárolóid – végre
világosodjék a zalai táj is,
s jusson kenyér a szegényembereknek.
– Ne bánd, ha fitymál a haszontalan,
hogy napjainkra elpilledt a mélyed

s lófejű himbák – páncél-szúnyogok –
telepszene rá lusta kútjaidra,
vagy gigantikus szénsavas szifonként
CO₂-vel csiklandozva tudsz csak
termelni, avagy: tifelétek *gázlift*
dukál a tikkadt, nagyságos olajnak.
Ne bánd! Hajdan a kezdet te voltál!
Te teremtettél száz legendás mestert,
te nevelted fel a zalai fűróst,
a tiszta szívű vándor olajost.

Legendás mester... tiszta szívű vándor...
zalai lélek – hé, miféle prizrát,
rózsás nagyítót tartasz a szememhez
olajos napfény? Szébbnek, meg különbnek
látnám szorgalmas fiad a valónál?
– Nem is e tájon ismertem meg őket:
a konok kunok földjén, ahová
Olajúristen parancsára mentek,
s gyanakvó tanyák, rideg puszták szélén
– örök harcban a döglesztő homokkal –
ipart csináltak.

A szanki mezőkön
találtam rájuk, ahol is az első
kutat hajdan Rokolya Béni bátyám
tanyáján fűrták (a drága öreg
esztendőig perelte-követelte
jussát: részét az olajos haszonból).
A szanki szállás szegletén jó szóért
kitárulkozó lélekkel fizettek:
rétegrepesztők, fűró mesterek,
toronyszerelők, kulcsosok, kalandos
életet élő javító-brigádok,
s bízták rám ritka emberségüket,
kópéságukat, szemérmes, komótos
szelídségüket. (Jámbor volt az is,
kinek orrára lila bibircsókot
csókolt a zugban természetett noha,
mely – esküdözött – vénséges receptek
bűbájossága szerint szűrve, fejtve
méltóbb nedű királyok italánál!)
– Ők mutatták meg a „Zsanai Rém”-et,
igézömet, a Pokol Lángszóróját,
mely mára némán kushad a gödörben:
sunnyító nyakán gögös műszerek,
keresztidomok, csapok, tolózárok
„karácsonyfája” (vagy kettős keresztje?)
diktál békét hajdani őrzöngönek.
A megkínzött táj sem őriz sokat,
a nagy dühöngés nyoma: drótkötél-csikk,

Hinnétek-e, hogy egy hotelszobából
irányították a magyar szakaszt?
Egy esztendeig egyetlen szoba
volt a főnökök hivatala, füstös
hálósobája, sőt vendégsobája.
(Egyszer tizenöt kókadt honi küldött
horkolt a szoba fáradt szőnyegén!)
– Ha ködös volt még a MIT s a HOGYAN –
erőt az adott, hogy MEG KELL csinálni!
Írásos ügyrend nélkül küzdeni
hozzá-nem-értő belepofázókkal,
itthoni fékkel, helybéli szokással,
az überokos külkereskedőkkel,
kik lemondtak a legnagyobb haszonról:
az Évszázad Nagy Biznisze! – makogták,
s elpasszolták a VONALÉPÍTÉST.
A CSŐFEKTETÉS drága gépeit
– mulat a magyar szatócs! – bérbeadták
(vevőik joggal mondhattak „durák”-ot)
s a nagy pénzeket kitanított, lelkes
csőfektető szakik szélnek mehettek;
s mint annyiszor e szent hazában: újra
zsibbadt eszűek, szakanalfabéták
sáfarkodtak szakemberek helyett.
És a szapora GÉPI MUNKA helyén
maradt csupán az ÉLŐ MUNKA, a
szaporátlan, ezergondú, miközben
tapsikoltak a felkent boltosok.

Micsoda csapat volt ott, istenem!

Ismertem őket és követtem őket
a Kárpátokon át, hogy hazatértek.
Nyomukban voltam itthon is, Zalától
Halasig, Szankig.

Új szállók, szokások,
fűrotornyok, elosztóállomások...
Nyomukban voltam görcsösen, magamban
hordoztam azt a guszjatyini hajnalt,
a harákoló éter híradását:
Zsana tüzét, e léleknyitó lángot.
Kapaszkodtam beléjük, volt okom rá.
Valóban úgy volt vagy csak véltem: köztük
mintha csendesebb lenne a panaszszó,
megfontoltabb, ritkább s tán felelősebb.
Vagy képzelődnék, és az a való, hogy
ama sok lökött entellektüel
állítólagos rossz közérzetét
szerterikoltó csinnadratta elnyom,
megfullaszt minden tétova kiáltást,

hogy munkásoknak is lehet, könyörgöm,
(talán miattuk) rossz közérzete!

Vissza! Vissza a kúthoz! Vissza, tollam!
A régvárt intés nyomán felpörögnek
a szunyókáló gépek, harsonázva
indulnak a szivattyú-aggregátok,
s a csövek acélhálójába fogva
felmorajlik a Zsanai Rém mása,
megrendítve a földet és a lelket,
bömbölő, sötét szökőkutat játszik,
majd dübörögve berobban, hatalmas
tűz-pillangóvá, majd láng-albatrosszá.
Most ezüstszínű holdbéli burookban
– testőreikkel – csapatvezetők
nyomulnak a kút hajló lángfalához,
nyugodtan, már-már lusta lassúsággal,
civilt dühítő tempóban mozogva.

És remegését átadja a föld,
és térdem, gyomrom a kút robajára
hangolódva rezzen már.

Képzeletben

a mentőcsapat-vezetők türelmes
mozdulatait másolják az izmok.

És dübörögve tombol a kút, szinte
felénk suhint vad tűz-ökleivel.

Lennék-e köztük, ölténék-e én is
ezüstvértet a böggő lángok ellen?
Lennék-e testőr? Lenne-e karom
társaim élő mentőkötele?
Bíznék-e bennük s bíznának-e bennem?
Van-e jogom a tűzzel szembeszállni?
Van-e erőm, bátorságom, hitem?
Vagy az országos nagy tehénkedés
megfertőzött már közöny-pestisével?
Hogy mennék én a tűzhöz, amikor
lassan félek az egyenes beszédőtől?
A tegnap esteli találkozón sem
mertem szólni őrlő gondjaimról.
Hogy mehetnék a tűzhöz: tegnap este
tanácstalan dühöm dalait is
magamba tartva csak mellébeszéltem.
Mit is keresnék ott: hisz verseim
már így merem csak elmondani néktek
ha bögg a kút, ha dübörög a táj,
ha nem ügyel rám senki.

Íme, tessék,

a tohonyaság, az öngúny danáját,
ha más nem, akkor hallja meg a tűz:

*Megbékéltem a pocakommal.
Ellazulnak lágyan a görcsölt
hasizmok – bátran kellemkedhet
tocsogós szaftjában a pörkölt.*

*Megbékéltem a pocakommal.
Alsó tüdőcsúcsaim részeg
fűjtatással helytelenkednek:
vége a fél-gőz-pihegésnek!*

*Megbékéltem a pocakommal.
Jöhet tündérlány, puccos nőci:
elejem dübbencs-domborságát
hol a hiúság elkendőzni?*

*Megbékéltem a pocakommal,
megbékélek most a világgal,
jóllakottan szemlélem: népem
hogyan álcáz hibát hibával.*

*Megbékéltem bőfögve látom:
miként teszitek egymást lóvá,
míg sunyi kiskapitalisták
rukkolnak nemzetfenntartóvá.*

– És dübörögve tombol a kút, fáradt
arcom felé kap láng-karmaival.

Úgy csapkod, mintha ki akarna tépni
belőlem minden eretnek dühöt,
szederjes undort, amit az új kasztok
sertepertelő bandája kiváltott,
kik Szolid Haszon! Teremtő Szolgálat!
lila blöffjét rebegve bájolognak,
míg bennük béklyó-kötelük utolsó
rostjait rágják a harácsolás
vicsorgó szájú szelindekjei.

Mert méltó, tisztos bért nehezebb adni,
mint délibábos Iparengedélyt:
hé, cserzett-hitű kútölő-brigádok,
titeket milyen bizniszekre serkent
a Mucsai Korlátlan Lehetőség?
Fürge kulcsosok, fűrómesterek,
messze tekintő kapcsolók, miként
üznétek majd az ipart?

Meglehet,

hogy újjgazdagék balatoni telkén
Polgári Jogú Teambe tömörülve,
bérelt toronnyal komoly kutat fúrtok,
no, nem vízkutat, de földgázkutat, hogy
Sajátos Magyar Viszonyaink Hőse
„saját termésű” gázzal pecsenyézzen
s adjon tüzet az irigy haveroknak.
S ti, olajfeldolgozók, mit csináltok?
Olaj-krakkoló alkalmatosságot
bütykölhettétek ócska kaszrojokból
kopott bilikből, elfekvő csövekből.
Aztán állami kölcsönt követelve:
a már felépült HÁZTÁJI, bohókás
rektifikáló lepárlótoronyban
„hozott olajból” vazelint és kocszot,
édesistenkém: üzemanyagot!
SZUPERBENZIN-t is lehetne fusizni!

*Uram, ez egyszer ne szégyelld magad,
s emeld, emeld a benzinárakat,
hogy gutaütést kapjon némely ürge –
kit felpumpált a birtoklási gőg
agyon-pampucolt járgányában ülve!*

*Uram! Nyomás! No, nem lesz baj, ne félj!
Nem tör ki sztrájk: itt ezzel csak az él,
ki dolgozik és van mit beszüntetni;
közöttük kevés az úrvezető:
nem érnek rá gépkocsira keresni.*

*Ha emelsz: legyen oly magas az ár,
hogy országszerte – jár a baba, jár –
pilóták karján lépegetni, MENNI
tanuljon sok-sok fejes – mi pedig:
„Hát nem angyalkák? Meg kell őket enni!”*

*Uram! Könyörgöm! Ne szégyelld magad!
Emeld égig a benzinárakat,
hogy társaimmal együtt látva-lássam:
a sorvadt-csülkű, talpig-segg fiúk
mint totyognak a gyalogos világban.*

– És dübörögve tombol a tűz, mintha
bele akarna tiporni a földbe,

hogy ne is lássam, mint bújnak elő
a divatjamúlt tisztesség kirágott
gubójából a rétegérdekek;
s ne görbüljek a szégyentől, mikor
üzememből a Kiváló Szakember

dezertálva: saját ösvényre vágyik
(az ábrándok kéjgázos dzsungelében
az ösvény végén kincs lapul bizonynal)
s nosza, utat tör, vág: MAGÁNCSAPÁST, hisz
tőkéje van (lopta vagy örökölte)
baltára, késre, sőt, ha megszalad:
bozótvágógépeket is szerezhethet.
Mostohább sorsú szaktársaiból
kettő-három jó lesz gépkezelőnek,
míg idétlenebb gyári-társait
teherhordóként alkalmazza majd.
S mindannyiunk dicsőségére, újra
egy falba vert szög lesz az „öltöző”,
és zuhanyozófülke a – lavór.

A sok magánút vajon hova tart, a
csapás-rendszer merre kacskaringózik?
Az újkeletű őserdei törvényt
hogyan magyarázzák a szellő-legények?
Hajdan-volt girhes forradalmi gárdánk,
az ÖNFELÁLDOZÓK ma merre járnak?

*A dácsa kész! A védett kor irigyelt
magzatvizében bugyborgó fiúk
egymás átlagán még egy jót emelnek
(jutalom, prémcsi, mert ugye, a nyugdíj).
Premier előtti izgalommal
körüljárják a kacsalábonforgót,
mit bizonyisten tulajdon kezükkel
építettek (csak vállalati géppel,
közös anyagból, premizált brigáddal:
miközödhözzegeznékaszámlák!).
Kerülve minden döntést, révedezve
számlálják a napokat: mikor indul
a kéjmenet, a kendőzetlen élet.
Számlálják a napokat, miközben
mocskos kis eszmék, gennyes nézetek
szivárognak elő az őrizetlen
patkányodúkból, megfertőzve minden
petyhüdt utódot (kikben bízva-bíznak
eme fiúk, hogy zúgolódás nélkül,
áhitattal s hűséggel mind a sírig,
szép nyugdíjukat majd előteremtik).
Számlálják a napokat, s lehet, holnap
sutba dobják a köz, a felelősség
undorral cipelt terhét, s tág tüdővel
megkönnyebbülten szidják majd a rendszert,
s végső dobásként kilépnek a pártból.*

VAJON HÁNYSZOR CSENGET

A PÉNZESPOSTÁS?

– És dübörögve tombol a kút, tombol:
fejem szelné láng-pallosaival!

[...]

Hisz félelemből van már itt elég.
A félelemből kezd elegünk lenni.
Világégéstől didereg Ezésez,
ki nem szagolt még puskaport soha,
ki menetrendszerűen mellre szívja
a legénykedő vén totyakosok
önhittségtől mámoros hőzöngését.
Bürokraták rezelnek be az ÚJ-tól,
kispénzüek nagy áremelésektől,
hazugságban megöszült fejesek
majréznak loncsos csöves-gyermeküktől.
Rablótól retteg az újjgazdag, fegyvert
használni fél a rendőr, s mintha fázna
a hatalom is számos vérszemet
kapott, tetszelgő entellektüel
agyafúrt keresztkérdéseitől.

Kelet Nyugattól tart, Nyugat Kelettől,
és Kelet mellett – csemegének – elszánt
terror-brigádok cakkozzák, csupálják,
pörkölgetik, nyesik az istenített
polgári állam foszló köntösét.

[...]

Ó, mennyivel más itt a félelem!

Nem plasztikbombák, revolverek, cserfes
géppisztolyok tanítják cidrizésre
a fogyasztói hétköznapiakat,
hanem visító rágalom-rakéták,
áltudományos halál-sugarak,
gyanakvást szóró baktérium-bombák,
s a vak irigység mérgegázai
kínozzák meg a honpolgárt naponta.
S igazatok van, társaim: e tetves
hadműveletben „bicska-verseim”
ártalmatlanná nyaklanak; döfésük
légyfing ebben a hallgatólagos,
de be nem vallott osztály-háborúban.
Ha lövöldözést hallasz a jövőben,
nem „vörös brigád” ropogtat, ne félj:
a kivirágzó magánvagyonok

vízugarak csapásával csatázó,
fel-feltoronyló, újra-lobbanó,
támadás előtt hajló lángokat,
hanem a permetfelhőt játszó végzet
ártalmatlannak tűnő, csökönyös
pára-bugyrában vergődő, sivító,
riadt lángnyelvet-öltő, levegő
után kapkodó, elgyávult tüzet?
– Még egy utolsó hajrá! Dől a permet,
s a vízköd-ágyúk végső csusszanása
immár a lángok halálát jelenti;
csupán a pucér szökökút morajlik,
hajlongana csőcsápok fókuszában:
fekete sztriptíz táncosnő, aki
ledobta végre csábos láng-ruháját.
Pokolgépet?

A POKOL LÁNGSZÓRÓJÁT

így kell elfűjni, elpöccinteni,
elnyomni, mint a gyertya gyenge lángját,
két ujj között – mondhatnák megpihelve,
elheverve a kútölő-brigádok,
az újítók, a mindent kitalálók.
Hisz itt is, íme, mit tettek – a lángok
igézetéből felocsúdó ember
szeme katonát, tűzoltót keres,
ám azok mostan háttérben maradtak.
Lepisszegett-szirénájú, hatalmas,
fényes, piros gépeik mellől nézték
– szomorkásan s megértőn – a ködágyús
ezüstvértések győzelmét: hisz ők
teremtik s keltik életre a sok-sok
szeszélyes, álnok, alattomos, csendes
szénhidrogén-kutat, s ha némelyik
ellenük támad – van már erejük,
hadi cselük, jó szerszámuk megölni.

A pokol lángszóráját

önerőből
elfűjni így kell! henceggetne joggal
e nagy csapat, de változatlanul
tör az ég felé a kénhidrogénnel
házasult olaj s a nyálkás ragacs
megtelepszik a bokrokon, a fákon,
sürgetve a nagy „műtétet”, a kényes,
kockázatos „lyukfej-átültetést”.
– És egyszeriben szabadtéri műtő
lesz a kút-környék, hol álarcos műtős-
legények a gáz sűrűségét mérve,
műszerekkel szemezve ögyelegnek,
majd rikító lánckordont fabrikálva

bekerítik a veszélykörzetet.
És menetelnek már a kút felé
beöltözöttek a „professzorok”.
Nincs ezüstburkuk most, gyehenna-járó
szkafander helyett vízhatlan, sötét
„operatóri” hacukába bújtak:
fejükön vállig csuklya, arcukat
körablakos oxigén-maszk takarja,
hátukon – fejjel lefelé – palack.
Úgy vonulnak az olaj-szökőkúthoz:
kezdődhet a nagy operáció!
Megbolydul a Polgári Védelem
katasztrófa-elhárító csapatja:
páncélsisakjuk alatt tapadó,
verejték-csalogató ronda gázmaszk
(szokatlanságát így tanulja túrni
s riadt tüdejét nyugtatni az ember:
inkább száz kút, mint egy atomcsapás!)
Feledve gülüszemű gumi-maszkjuk,
friss-levegős szerkentyűkkel matatnak,
a gázköpő kút felé csörtető
daruskocsi szívótorkára tiszta
ájert pumpáló kövér ponyva-hurkát
kapcsolnak: tessék mélyet lélegezni!

De figyelj csak a műtét kezdetét:
a titokzatos, csuklyás, némaságra
ítéltetett doktorok pantomimját!
E dübörgésben nincs s nem is lehet
beszéd, kiáltás – pusztán csak a szem,
a kéz, az ujjak játéka, a fej
mozdulata jelez: kér, utasít.
Mindenki tudja, mi a dolga, pontos
mozdulatuk csak egyszeri lehet.
Darukötelet vetnek a kinyiffant
bordázott bunkó: a lyukfej nyakába.
A „gége-tájon” távirányított
marószerszám szorul a kúttorokra.
A körbemetszett fejet szinte tépve
lendíti ki a darus gépkocsi.
Mind precízebb a doktor-pantomim:
drótkötél-hurkok, megtörő-csigák
olaj-verette csárdását vezényli,
s helyére vezet vak csavaranyákat.
Alig ocsúdsz: az operáció
végén új fej lendül a csonka nyakra.
Lefúvatók – kegyelmes cső-piócák –
szívják, gyengítik a kút erejét, míg
fültövön cserdít hirtelen a csend.
S csak arra eszmélsz, hogy lefojtott benned

sok-sok kételyt a doktor-pantomim,
akár a frissen kicserélt kobak:
a dacoló, az új kútfej-szerelvény
uralkodik már a nyomás felett.
Elpilledt kedved emelkedni vágyik,
mint a gázlifttel megcsikolt olaj,
széttékintesz a kútölő-brigádok
bajvívó pástján s morogsz is ekképp:
a haszontalan KITÖRÉSNEK, íme,
csak HANGJA van csupán, ÉRTELME semmi,
s tornyos lángját is elfűjják hamar.

Hát nézz körül a páston újra s újra:
rögzítsd a helyszínt s új barátaid
mozdulatában találj önmagadra.
Itt légy okos TANÚ, közöttük, értük,
hogy majdan tiszta lelkiismerettel
tégy tanúságot, hogy nemcsak fecsegték,
loptak, raboltak, egymást zsigerelték,
hogy nem variált mindenkit hülyévé
a VAGYON s kankós csatlósa az ÖNZÉS,
DE dolgoztak is ebben a hazában!
Dolgoztatok, munkások, akkor is, ha
az új, országos flanc, az új BUTIK-
elméletek szerint, ti, rendre lógtok,
buták vagytok, lusták, csak-mának-élők;
BUTIK-bölcselmek törvényét követve
a nyalós-nyelvű valagra-bukók, a
diplomás gyagyások tudományos
pózokban pipiskedve elemeznek,
ásnak, okolnak, felderítenek;
magyarázzák a pofon-egyszerűt,
leleplezik a rég-nyilvánvalót,
bűnösök után kajtatnak, mikor
tudvalevő, hogy ők a kártevők,
a rongy sűgők, kik kérdésessé tették
vezető osztályhatalmatok is.
– Köztetek legyek tanú. Krónikás.
Köztetek, kik dübörgő katasztrófák
szerény, legyőző bajnokai vagytok,
ti, Kútölők, ti, Tűz Gyermekei!

(1983)

BOGORÓI DISZNÓTOR

Nagyerős vágja bele a bököt.
Bocsánatkérő szavakat motyogva
alázatos hentesként csap a rémült,
szuper-moslékon nőtt hucul kocára,
s a hópufajkás, zúzmara-szakállú
kocsik mögül elcsituló visítás
adja tudtul a Nagy Tor kezdetét:
ilyen disznópusztítást még a csendes
Bogorodcsáni Rajon nem pipált!
A szertartásra gége-hergelő
kisüsti szilva kelt át a határon.
A perzselés szent tisztítóüzét
kazalnyi szalma táplálja. A lángok
játéka, itt, az ukrainai hajnal
harminckét fokos hidegében, mintha
gyermekkorunk szép tüzeit idézné.
Itt toporgunk mind, itt tüsténkedünk,
lesve a nekivetkező tetemre,
melyen a kényes, hónalj-részeket
átszellemült szakértők, finoman,
hegesztőpisztoly lángjával simítják.
A disznópofa-szört leszedni szépen
egy dologtalan, fontoskodó néző
telepes villanyborotvát ajánlgat...
És tart a móka, mint kölyökkorunkban
A böllérek rendíthetetlenek.
(Komolykodó arcukon ott borong:
szorgalmuktól függ a telepi élet,
villany, meleg víz, fűtés és mozi.)
Jelentőségük súlyát a világban
úgy cipelik, mint most az ócska hordágy
vásznán a sertést, s karolják a műhely
fertőtlenített műtőasztalára.
Kívül-bévíl szesszel-steril segédek
sertepítélnék Nagyerős körül, ki
összehangoló, dallamos parancsok
kíséretében dobja szét a disznót,
hogy segédei szakosodjanak.
A belsőségből Sipos úr varázsol
hajdú-zamatú hurkakeveréket;
a Főböllér a kolbászt idomítja;
Nagymamáé a csizmaszárnyi töltött-
káposzták – s mellé – a leves reszortja;
sonkát faragnak Pingvin és Pomidor;
hófehérre tisztított bélzsinórok
a bőszt Tűzoltó hetvenöt fokos
leheletétől kígyó-táncra kelnek,

csak Fanyűvő vonult el szenderegni:
istenkém, este legyen, aki józan.
Mámoros már a műhely is, a gépek
sohase látott „szerelést” ügyelnek:
a vén satuk pofája tágra tátva,
a vasfűrész velőben korcsolyázik,
míg aprítja a sonkacsontokat,
a fűrőgép lógó tokmánya lágyan
szagol fűszeres kolbászkeverékbe,
s a présgép disznósajton térdepel.

Estére kelve készen áll a trakta.
Díszes asztalnál gyertyafény világít,
mint a böllérek arcán az öröm:
hiszen a vendég asszonnyal, gyerekkel
ülhetnek itt, a kolbász illatában.
Falakon túl, az ukrainai télben,
a Kárpátokból ide vándorolt
a hegyek legszebb sudarú fenyője,
s váltakozó fényekkel hirdeti:
toros-ünnepet ül a Bükkvidéki
Vendéglátósok műszaki brigádja!

(1984)

OLESZKA

Miként a táj: a mért idő, a múlt
fogalma is szilajon alakult,
hol éjjel-nappal ég a munka, ott
már egy év hősi múltnak számított.
Származása hát „messzi múltba vész”.
Tán életmentő, féltő gyerekkéz
tuszkolta át a kerítés alatt,
látva: mórrikál bent egész tucat
kövér „szobáka”, gőgösködve, sőt
vadul riasztva a járókelőt.
– Egy napon arra serkent a telep,
hogy ott viháncol a gombócnyi eb,
ott rakoncátlankodik a makacs,
pityke-szemű, torzonborz szőrpamacs.
Gondjába vette Büfés-Nagyapó
(civilben bölcs, józan szakoktató).
Oleszka lett az emigráns kutya,
és nőttön-nőtt, és telt, mint a duda.

Szeszekben-ázott lelkiismeret
testálta rá ez ásványvíz-nevet.
Okos barát volt, szófogadni: gyors.
És Oleszkát elgáncsolta a sors!
Józan nevét rútul szennyezte be:
tintázni kezdett Nagyapa ebe!
Mi vitte rá, a gének torz, fura
hatalma? vodkás ősök bosszúja?
Flancos kényelme, jóléte netán?
Téliszalámis orgiák után
felnyalíthatott egy kanálnyi sört:
így lett iszákos, így lett meggyötört,
kuncsorgó korhely a pultok alatt,
hol szomjas kutya józan nem marad.
Kért, hát itatták: sörrel kezdte – majd
gatyaszaggató pálinkát nyakalt.
Ha eb vagy ember inni nem akar,
erőlteti a nagy-szívű magyar;
ezentúl nem volt ténfergés, hanem
védelni kellett, ha ízlett, ha nem!
Mondják: piásan csúf cemende volt,
idegen kanok után kóborolt.
És másnaposan? – nyögött, reszketett,
rogyadozott, akár az emberek,
képzeletbéli macskákkal perelt
és újra ivott, vodkát lefetyelt
nyüsítve – félre kutya-becsület:
Oleszka egyre mélyebbre süllyedt!
Látom ma is: hogy beszívott szegény!
Horkolva döglük az út közepén,
s mint felbillentett sámli, megmeredt
virgácsaival tartja az eget.

(1984)

UKRAJNAI BOTOLÓ

Zenélő bocskor, fakanál,
verdeső nyírfa-sas,
öngyújtó-hajó, elemes
vodkázgató pasas;
zsebmelegítő szerkezet
és kulcstalan lakat,
éjjelilámpa-rádió
– polcon vagy pult alatt –,

golyóstollpuska, tankradir –
a bús hideg kiráz:
akár egy járvány, ránk terül
a vásárlási láz.
Rohanunk, hogyha X kapott
egy szép ki-tudja-mit:
kólával, pénzzel nyerni meg
a pult angyalait.
– Aztán: megláttam a botot,
a faragott, hucul-
remeket, szomszédom falán
görbült rám huncutul.
Azóta minden elveszett,
csak egy maradt, a BOT:
oroszlánfejű, kosfejű
és gyöngyházzal rakott.
Kígyót utánzó fütykösök,
a bajnok képzelet
bunkói, gögös fokosok,
nyelükön rézveret.
Új városok, új üzletek
jönnek s mind ékeőbb
koponya-zúzók, támaszok,
s megy mind összébb a zseb.
Brit úrnak rangos golfütők:
nékem hucul botok;
cipelem őket, vállamon
Zsuzsánna-varrta tok.
S Nadvornajától Csorkovig,
mint krónikás nomád:
faragott bottal üthetem
rubeljeim nyomát.

(1984)

KÉSMÍVESEK DICSÉRETE

*Siffer István ezermester-lakatosnak,
aki Ukrajnában megalkotta számomra
az óriási rugós bicskát, a „Bogorói jatagánt”*

Bűvös szavak: BELENCSÁK, BALLA, BÖRCSÖK,
LÁSZLÓ, HARANGI, SZÁM, PINTÉR, PRASCHEK,
BOZNÁNSZKY, GÁLFI – dologra kovácsolt,
acélba vésett-jelű kések
bélyegzőit skandalom napok óta,

vallatva egy-egy bicska-költeményt;
vad szurkoló mormolja így imáját:
legendás labdakergetők nevét.
S jó mesterek, kiket nem ismerek még,
kik nemzedékek munkakéseit
reparáltatok s csináltatok újat:
betyár-gyiloktól szemzőkésekig.
Parasztok várják a falatnyi műhely
padján ma is a kés-feltámadást,
hisz bicska nélkül nem ember az ember:
úgy bámulják a csillag-zuhogást.
S évszázadok célszerű kés-csodáit
villogtatja a mester asztala:
csillagos bicskák, ékes fejes-görbék,
és: „náder”, „vógyelt”, „mitri”, „maskara”.

És ott a JEL a míves pengenyakban,
hogy: vállalom! hogy: ez a becsület!
E személytelen, közönyös világban
acélba merik vésni nevüket!

(1984)

A TELEP HALÁLA

Placskó Józsefnek

Oleszka kölyke: Bunkó kezdte el.

Akkorra már túráztak sorba állva
„bombázók”, buszok, százlábú *trélerek*
hátán obsitos földgyaluk hasaltak;
reflektor-csáppal tapogatva egymást
helyezkedtek a gépek, horgas orral
a daruskocsik is beóvakodtak
az országúti járművek mögé.
A, „kapuzárók” maroknyi brigádja
kóválygott a búcsúzkodó vagányok,
kópé pilóták körül heccelődve,
harsogva, hátat lapogatva – többen
mámort míméltek, nehogy sírjanak.

Oleszka kölyke: Bunkó kezdte el.

Akkorra már kihalt a C-lakó sor
a B-sor is elnémult, csak az Á-ból

világolt egy-két szoba ablaka.
A többi fészek végleg elhagyottan
fülelt a bögő motorok zajára.
Füleltek a folyosók, a kedélyes
altesti duda-szólók pentatonját
fortisszimóvá fokozó falak most
patkánykörmök koppjától riadoztak,
s visítózott némán a szex-tapéták
hölgykoszorúja, a társtalan éjek
csábos ölü, hoppon maradt tanúi:
míg otffelejtett nyűtt bakancs vigyázta
e színes fali háremet, szemezve
a szép csöcsű pucér kisasszonyokkal.
És hallgatóztak a telepi utcák,
az óriási sakk-porond a téren,
rajta méternyi bábuk, mind leütve:
ezentúl nem lesz, aki sörcsatára
vidám hadrendbe vezényelje őket.

Oleszka kölyke: Bunkó kezdte el.

Mikor leálltak hirtelen a gépek,
hogyan az utolsó ukrainai éjfélen
csillagos csöndje emlékezetessé
fényesítse a búcsú szavait;
hogyan a távoli fény-árbócok alján
önállósult turbinák sikolyából
a távozó pár foszlányt hazamentsen:
– a konvoj elé gyűltek a kutyák!
Riadozó falkába tömörült ott
bevándorolt s telep-szülőtte jószág
– pilóta-kedvenc valamennyi, furcsa
névre ügyelnek: Bilux, Pótkerék,
izgága Kurbli, peckes Karburátor –
s minden ebek a reflektor-nyalábok
küllői elé kushadtak remegve,
s Oleszka kölyke: Bunkó kezdte el
azt a keserves, jajgató vonítást,
amit szűkölve követett a többi.
Kétségbeesve vonított a falka,
a csak magyar szót értő árva korcsok;
üvöltöttek a muszáj-otthonosság
bolondozó, kedves törleszkedői:
gazdát sirattak – reménytelenül.
Siratták a paradicsomi évek
szalámit-kolbászt tukmáló csodáját;
siratták a szolgálat éjszakáit,
a hálás bázisöröket, akiknek
fegyverül csak fütykös rendeltetett, s a
milliókba kóstáló gépezetre

– szelídségüket feladva – vicsorgó
véreb-osztaguk segített vigyázni.
Siratták a biztonság idegenből
ide szakadt isteneit, siratták
ragaszkodásuk cseleit: ha jöttek
komor puskások, alkalmi pecérek:
szatyor, csomagtér, kormányfülke mélye
menekítette őket a telepről,
s csak Kultúr-Zsóka dundi kiscicáján
kalandozott vérszomjasan a célgömb.
Siratták cinkos némaságukat: ha
súlyos éjeken pille-könnyű lányok
libbenték át a szigorú kerítést –
ők félrenéztek és eloldalogtak.
– Vonított, sírt elveszetten a falka,
a csúnyácska szőr-gubancok a fények
küllői között vergődve siratták
a nyugalmat, a játékot, arasznyi
létük kegyelmes, drága korszakát:

a magyar telep halálát siratták.

(1984)

MULAT A VEZÉR

Pitymallat égi ablakot pucol.
Javában alszik még magyar, hucul.
A hegygerincen bíbor ámulat:
– haj, ha-ha-hajnal,
főnöki dajdaj –
a Vezér ébren, a Vezér mulat!

A nagy „miting”-nek régen vége, hisz
ittak már egymás tyúkszemére is,
a java elment, negyven tószrt remeg
gyomrukban: vodka-barack-egyveleg.
Csak az maradt itt, ki kegyet remél:
– haj, ha-ha-hajnal,
főnöki dajdaj –
sameszaival mulat a Vezér!

A „druzsba-asztal” romjai felett
bigyeredik a „népi” lelkület,
a póz, a pohos virtus, a szerény:

„alulról jöttem, és ki vagyok én?”
s a fülbe dzsentris cifrákkal nyilall:
„Latorca partján” „Schneider Fáni”-val.
„A balos élet legyen szomorú!”:
– haj, ha-ha-hajnal,
főnöki dajdaj –
háttér-kórus a samesz-koszorú.

Míg hódolattal tercelnek neki:
a dalárdát a frász kerülgeti,
álmatlanságtól égnek a szemek
bőgnek, nehogy elszenderedjenek:
hátha lecsöppen valami mesés
előny, kiváltság, előléptetés.
Képzeletben mind agyonverte már
de – jaj – nótára nóta licitál!
Vesztük lenne a megtört hangulat:
– haj, ha-ha-hajnal,
nincs-vége-dajdaj –
mulat a Vezér, a Vezér mulat!

(1984)

ORENBURGI SZONETTKOSZORÚ

Trombitás Istvánnak

1.

Nemcsak a nagyság, szám-csodák, LEG-ek:
kétezerhétyszázötven kilométer;
ágya: a Volga, Don, Dnyeper és Dnyeszter,
lápok füzére, erdőrengeteg.

Nemcsak a képen törlő méretek:
kétmillió tonnányi acél fészkel,
Ázsiából indul s Ungvárig ér el,
átlépi száz út, tartja hegynyereg...

De az *egység*, a „kékláng-hadgyakorlat”:
százmillió köbméter földet forgat
hét nemzet, s hol e csó-gigász vezet,

fölenged ember, rideg környezet,
formálható lesz, mint az engedékeny,
kezes beton az acsarkodó télben.

2.

Kezes beton az acsarkodó télben,
sátrak alatt az ötös szakaszon:
nyavalygás helyett győzni a fagyon,
hogy munkáshajlék legyen idejében!

Szálláscsinálók hada, sose-tétlen:
nincs fagyszabadság, nincs nem-akarom,
csak hajrá-munka és zord alkalom
túllépni szokott otthoni szeszélyen.

Nincs áskálódás, fúrás: valahol
idejövet a „hungária-kór”,
e vad métely eltűnt a balfenéken,

s úgy dolgoznak a tisztult magyarok,
hogy pisla hírük ismét felragyog
lábra kelt dombok, mocsarak tűntében.

3.

Lábra kelt dombok, mocsarak tűntében
mennyi feszültség, kudarc, próba vár.
Fürkész a falu, figyel a határ:
e zárt világ megméri őket. Ében-

szín óriás varjak tanyáznak a szélben
tekergő fákon, tengernyi madár.
Moccanatlanok, bár motor darál,
magyar szó harsog, gép vonul: idétlen

lánctalpasok, Volvók és gép-zsiráfok
s nyüzsgő emberboly – eljöttek világot
látni, keresni: pénzt, új életet?

Volt, ki múltjától futott, mást a társa
csábított vagy a teremtés varázsa,
a Nagy Kalandra épült képzetek.

4.

A Nagy Kalandra épült képzetek
földet kapartak számos diplomára:
tanárnőt sirat árva iskolája,
mert konyhalányként tripla pénze lett.

Kérgesednek kifinomult kezek.

Elektromérnök görnyed a lapátra,
és pincér, fodrász, technikus csinálja
azt, amit otthon mélyen megvetett.

A kaszti góg, lám, alázatra kókadt
a szívekben, s új csoda így adódhat,
hogy a szabolcsi kubikos-gyerek,

után, gyakorta édes úri hölgyek
mossák a vécét! – Álmélnak völgyek
s a vatta-párát majszólo hegyek.

5.

A vatta-párát majszólo hegyek
még emlékeznek az első csoportra:
busz-konvojukat vak eső locsolta,
zötykölődtek tudós szakemberek.

Esernyő-erdő lepte a teret
körben – belül az ünnepeltek csokra,
szóözön hullt didergő magyarokra,
a szél-pofozta eső csak esett!

És hátulról az ernyők útrakeltek:
két „bárka” védett minden ünnepeltet
az előlegzett barátság hevében.

– Meg ne fázzon a vengerszki, hiszen
csak sártengert lát s nem tudja, milyen
a Kárpátok karéja napsütésben.

6.

A Kárpátok karéja napsütésben
vagy zúzmara-lepelben: csodaszép!
Ám rút ribanc, ha fejreáll a gép
a szakadékos, jég-csapdás hegyélen.

– Húznak ezerszám, nyáron, tél-sötétben:
trélerek, Rábák, hogy legyen elég
panel, hús, friss sör. – A pilóta-nép
gödör-cselező kínjait megéltem.

Cidri rázott: ó, közúti morál!
Sziszegő fékek, síró kerekek.
Lánctalpon jár a lámpátlan halál.

„Soha többé! Csak még *egyszer* elérjem
az úticélt!” – riadt rákmenetek
mondadják *másfél* esztendeje vélem.

7.

Mondadják *másfél* esztendeje vélem
út-zűrjeim a szitkok szavait:
a kisokos nagyokost alakít,
ha szokatlant lát, nem köti szemérem.

Bár számos furcsa dolgát ma sem értem:
(mely meghökkent vagy mosolyra derít)
morgásaimat feloldja szelíd
ámulatom e naiv-tiszta népen.

S ámulat, morgás: bizony, alig várom,
hogy újra-újra átkeljek a hágón
s enyéimmal megint együtt legyek,

mint az az ács, ki szabadsága teltén
csak izeg-mozog, s tán kimondja, mint én,
hogy otthonomból most *hazamegyek!*

8.

Hogy otthonomból most *hazamegyek*:
jelenthet Husztot és Bogorodcsánit,
vagy Guszjatyin jeges szigora csábít...
Ó, csikorgó telepi reggelek!

Vallatnom kell a szobaszegletek,
-falak irányát, polcok figuráit,
ablakom melyik égtájról világít? –
kitalálni: most hol is lehetek?

Hazamegyek: itt testvérként fogadnak,
haza: köztük e szó nem ócska máz,
haza: mert hitemnek értelmet adnak,

a párttagság itt nem foglalkozás.
És hadova nem juttat senkit élre,
hanem a férfimunka, az a mérce.

9.

Hanem a férfimunka, az a mérce
– remélhetünk még – példa is lehet,

ítélet sok-sok itthoni vigécre,
ki csak fanyalog és munkát temet.

– Mintha a vándor kubikosok vére,
baráber-ősök, ezermesterek
virtusa, mindent-bíró szenvedélye
igézte volna meg a telepet,

ahol is fürkészhöz „detektív” a doktor,
és azt vigyázza, hogy a lázas „fondor
melós” ne lábon hordja ki a bajt;

ahol a gyengébb is igyekvő része
e nagy egésznek s önkedvére hajt,
mitől a mű méltó a büszkeségre.

10.

Mitől a mű méltó a büszkeségre:
szemfényvesztés-e, csalafinta csel?
Külföldi vírus támad az egyénre
hazánk határát alig hagyta el,

s kint úgy ügyködik, ahogy mindig kéne?
Felelősségtől „duzzad a kebel”?
Kompresszorházak ékszer-tündöklése
jelzi: a CSÍN-t még nem feledte el.

S a lakás LAKÁS és nem hiba-tárlat,
falak boldog lakókért kiabálnak
(nem támoszlopért), s ha ez sem elég:

az ajtó zár! ablak nyílik! – ez egyszer
nincs bújócska a lelkiismerettel:
mitől pucoltak vissza a henyék.

11.

Mitől pucoltak vissza a henyék
oly sebesen, ki-mi kergette őket?
Gyakran a jóbarát: „Ebből elég!
Lépj le, öcsi! Hülyítsd a felmenőket!”

Vagy rettegték a munka „jellegét”:
kivitelező hajszol tervezőket?!
Rosszak a tervek? Hát minél előbb
kockás papíron újjáteremtődtek!

Haza, ha küldik – akár csak piciny
hiba miatt – egy-két pökhendi *team*
ma is kotelna rajta. – Így hatolt át

a buktatókon, „Bízzuk ezt magunkra!”-
jelszóval, s törvényt teremtett a munka
és az a fészek, a telepnyi ország.

12.

És az a fészek, a telepnyi ország:
a mocsárra varázsolt kényelem,
hol a *szünetjel* elszorítja torkát,
s a „munka hőse” bög egy levelen;

hol nem átkozta senki még a postát.
hol felfokozott minden: szerelem,
öröm és bánat és beleválás,
s százak csüggnek a vendég gyereken.

Az a megízlelt közös akarat
feltölti-e itthon a mocsarat?
Higgyük: sokaknak adott újra példát

a közösség képére komponált
telep – s majd ahhoz méri otthonát,
hol úgy él, alkot, kormányozza sorsát.

13.

Hol úgy él, alkot, kormányozza sorsát,
hogy létrehozza bölcs szabályait:

1. jobb munkára hiába lazsnakolják
szóval a munkást, duma nem segít;
2. fizessd meg méltón: majd úgy végzi dolgát
(a családot nem tartja el a hit);
3. mellék-melók erejét ne rabolják;
4. kotródjon, aki kárunkra lazít;
5. véssse agyába a kinti: a társak
a hátszágban készenlétben állnak
cserélni, hogyha valaki lelép!

Ment hát a munka – ki pótolhatatlan? –,
küzdött a hóban, kötésig latyakban
a bennlakó, mint itthon illenék.

14.

A bennlakó, mint itthon illenék,
megtérve ugyan tartja-e a mércét,
vagy büvkörükbe vonják a herék,
s ügyeskedéssel fiaztatja pénzét?

Lehet, erős lesz, lehet, hogy elég.
Ám láttam kint a gyermek büszkeségét,
amint apjához igazítva léptét,
bandukoltak az újkori mesék

kék-ezüst-narancs kompresszor-csodái
alatt, láttam az atyát magyarázni:
az ő munkája ez a műremek!

– A cső, meglehet, régen összeroppan,
de a legenda él az utódokban,
nemcsak a nagyság, szám-csodák LEG-ek.

15.

NEMCSAK A NAGYSÁG, SZÁM-CSODÁK, LEG-EK,
KEZES BETON, AZ ACSARKODÓ TÉLBEN,
LÁBRA KELT DOMBOK, MOCSARAK TÚNTÉBEN
A NAGY KALANDRA ÉPÜLT KÉPZETEK,

A VATTA-PÁRÁT MAJSZOLÓ HEGYEK,
A KÁRPÁTOK KARÉJA NAPSÜTÉSBN –
MONDATJÁK MÁSFÉL ESZTENDEJE VÉLEM,
HOGY OTTHONOMBÓL MOST HAZAMEGYEK!

HANEM A FÉRFIMUNKA, AZ A MÉRCE,
MITŐL A MŰ MÉLTÓ A BÜSZKESÉGRE,
MITŐL PUCOLTAK VISSZA A HENYÉK.

ÉS AZ A FÉSZEK, A TELEPNYI ORSZÁG,
HOL ÚGY ÉL, ALKOT, KORMÁNYOZZA SORSÁT
A BENNLAKÓ, MINT ITTHON ILLENÉK!

(1979)

1968. AZ ALGYŐI CSATA

De hol voltak még hatvanötben
tapasztalatok, jó fogások,
gáztűzben, maró fagyban edzett
mozdulatok precizitása?
Kellett az a fagyos december,
karácsony hava határ-hónap:
az algyői százhatvannyolcas
volt az igazi tűzkeresztség.

– A délutáni szürkületben
Szeged határa lángban állott.
Harsonázott a termelőkút,
két rétegből tombolt a mélység!
A tűz körül már ott a földsánc,
árnyékoló gyűrűbe fogva
ezt az olaj- és gáz-gyehennát,
a fellázadó rétegek
szerencsétlen szövetkezését,
egymást hergelő sugarak
örjítő összefonódását.
Igen, akkor már ott a tűzgát:
parancsra körpuklit növesztett,
parancsra réműlt ráncba rándult
a fölengedő föld, mikor
fenyegető tank-dózerekkel,
lánc talpas harckocsi-bikákkal
rohamoztak a mesehősök:
előszáguldó katonáink.

Kétszázegynéhány magyar honvéd,
élükön a hírneves Örmagy,
(kit mértéktartó kútölők is
bámulatosként emlegetnek)
parancsára fiai még a
pokol tüzét is bekerítnék,
parancsára méteres árkok
vágódnak az átfagyott földbe,
parancsára szivattyúk zúgnak,
víz tároló-medence mélyül,
csőrendszerek érik utol és
törnek fel belvízi csatornák
álomba dermedt jégpáncélját,
mert kell a víz, a víz, a víz!
Hisz az alföldi kútölők már
a gát-ölelte stadionban
felsorakoztak a tűz ellen,
kohászokra szabott, nehézkes

azbeszt-mezekben aszalódva,
drótkötél-pányvákat kezelve
cseleznek a vörösen izzó
fémtartozékok tömegével,
a kitört kút roncsaival, a
tűz-verette piros bombákkal,
melyektől újra berobbanhat
– akárhogy oltják el – a gáz!

Dunántúl csapata sem alszik.
Éjjel hatalmas műbe fognak:
legyőzni vizek áramlását,
csatornákat szivattyú-szóval
vissza-folyásra édesgetni;
Tisza-vízzel telepumpálva
„rückvercre” bolondítani
a duzzadt belvízi kanálist,
hogy a tűzoltó-monstrumok
hűtsék, hűtsék a tűz környékét,
hogy sose látott vízözönnel
az égő kutat elsodorják.
– Másnap estére hatezer
köbméter vizet dédelgettek
a katonák ásta medencék!

A gáton belül volt vagy száz fok,
kívül: mínusz húsz celziusz!

– Tudom, hogy jegyzőkönyvek őrzik,
részletezik az észveszejtő
kataklizma okát, folyását;
legendás neveket sorolnak:
Hingl, a Főnök és Tóth, az Őrnagy,
Pázmándi: tűzoltóparancsnok;
kútölőket s közülük épp a
legnagyobbat: Újvári Bélát,
Dunántúlról az örökmozgó,
örökkön-égő „Öcsibácsi”-t;
idézhethném kitüntetettek
nevét, szólhatnék rendőrökről,
munkásőrökről – megérdemlik!
De engedtessek meg nekem, hogy
ezt a jövőbe-világító
hajcihőt úgy mondhassam el,
úgy pászíthassam a mesék
perzselt mozaik-darabkáit,
ahogy a fúrótornyok alján,
munkásszálláson, országúton,
gyakorlat után emlékezve
regéltek az olajbányászok.

*

Rege szól az ELŐRETOLT
PARANCSNOKI MEGFIGYELŐPONT
„szédítő” voltáról.

A nagy,
sugárzó hő – fedetlen arccal
még elviselhető – határán
állt egy barakk, véggel a kútra,
s a végében két agyonnyúzott
budi nézett farkaszemet
a gőgösködő lángtoronnyal:
idáig kúszhattak el védő-
cuccok nélkül a vezetők. Itt
döntöttek a tennivalókról,
mert a tárolók vízzel teltek,
vízágyúk pásztázzák a lángok
környékét és hűtik a földet,
hűtik a kútölök ruháját,
a nadrágpántos azbeszt-öltönyt,
ami szinte szörcsögve szívta,
nyelte a fecskendők vizét és
ember-súlyára súlyosodva,
dupla terhet rakott a görnyedt,
vánszorgó mentőkre: cipelni,
vonszolni izzó roncsokat, míg
ólom-kolonccá itatódott
nadrágok pántja eszi, tépi,
fűrészeli kulcsontjukat!

*

Regék szólnak a NYUGODALMAS
ÉJSZAKÁKRÓL, mikor a máglya
fényudvarán kívül kerülve
szunyálni vonultak a mindent-
jobban-tudó, s a bámulástól
elcsigázott Főfejszék:

akkor
bogozták ki a napvilágnál
sziporkázó kancsal ukázok
ellentmondó csomóit; akkor
nem volt felettük csak a tűzvész,
azt is bonyolult figurákkal
sikeredett csak szembeköpní,
ha munkájukba beleszólt!

*

Regék szólnak a CSÚZLIZÓKRÓL.

Íme az egyik változat:

– Talán tíz napja küszködött már az izzó roncsokkal a gárda:

egy éjjel három kópé mérnök, három rosszposztó traktorossal csibészkedni kezdett a tűzzel.

„Aszalódjon a kútnál az, kit tűzimádónak szült az anyja!”

– Ennyi volt csak a harci jelszó,

s sebtiben a két hernyótalpas, oldal-gémes járgány-csodát a földsánc előtt széttesékelték,

gémjeik közé százméternyi acélsodronykötélt spanoltak,

aztán körbekapva a földsánc-stadiont: magasba feszített

drótkötéllal indult a két gép,

az acél-parittyá két ága,

s mikor a kötélt tűzközelbe

került már: billentek a gémeik,

és a kötelet lefektetve

húzta előre a két traktor,

mígnem izzó roncsba akadt az,

s megfeszülve előre dobta.

Ki tudja, hányszor parittyáztak,

hányszor fordult a csúzlis osztág,

hányszor feszült az acélsodrony,

a drótfonat, míg közepén a

kenderkötél-lélek kiégett?

De röpködtek az izzó roncsok:

szökkent a cementező-tartály,

tolózárak, szállítószékek.

A hajnalt teljes diadallal

köszöntötték a parittyások,

amitől a tűzoltófőnök

kettőt csuklott, s háromra így szólt:

„Szentisten! Akkor most nekünk

illenék valamit csinálni!”

*

S tudtok-é a hírneves Őrnagy
romboló EKE-MADARÁRÓL?

(Emlegetik még „betontépő
kerekes szúnyog”-ként, „olaj-
csoroszlyának” is.)

Katonáink
váltig RAKÉTÁNAK becézték.

– Nos, e madár, vagyis: rakéta...
szúnyog?... szóval, e szerkezet

árokásónak teremődött,
s húzott is árkot, nem is egyet,
ám becézni csak akkor kezdték,
mikor végleg eltakarodtak
a roncsok kutunk környékéről,
s szabad utat vágni az oldal-
lánghasábnak: töretni kellett
a kútakna betonfalát.

Töretni ám, de ki az ördög
mászik bele a lángörvénybe?
Így támadt az őrnagyi ötlet,
s indult a „rakéta-menet”.
– Ember-nagyságú két kerék közt
széles acélváz, közepén
terpeszkedik az eke-bajnok,
eke-óriás, eke-gólem,
minden civil-ekék királya!
(Nagyon messziről nézve, három
deci törkölyt bekapva... tényleg...
olyan... szárnyas formája van.)
Becélozzák hát katonáink
a kút felé az eke-császárt,
s akár a csúzlis traktorok:
megindul most két tankbika,
csörtetnek a sánc oldalához,
közöttük elszakíthatatlan
acélsodrony feszül, középre
akasztják be az eke horgát;
egyszerre indul el a hernyó-
talpas páros: kötélfeszül, és
vízágyúkat oltalma alatt
kúszni kezd e szerkentyű-hármas.

És földbe tép, árkot hasít az
eke-madár iszonyú karma,
vonszolódik az acél-pányván,
s a kútaknához érve, mintha
a szárnyát megbillentené.
Ott azután vergődni kezdett
előre-hátra: drótkötél
pendül, akár a cimbalomhúr,
de elnyomja a kút zaja;
ott vergődik előre-hátra,
nyövi az aknát karma, míg
a tankbikák a pányva végén
földet kaparva ráncigálják,
és aknagátat eltiporni,
betont morzsolni késztetik.

*

Mikor a lángoszlop alól
elszökeltek végleg az izzó
fém-holmik: nehéz bevetésre
SORAKOZOTT A TÚZOLTÓSÁG.

A Parancsnok emléke szürke
vízköd-kucsmát rajzolt a lángok
hegyébe, igen, Nádudvarra
gondolt, ahol sugársüveggel
fojtották meg akkor a tűzvészt.
De jaj! – a süveg alatt hajdan
csak a tiszta gáz hánykolódott,
míg itt, két rettenetes ágból
– földgáz-ágból, kőolaj-ágból –
összefonódott hibrid-máglya
toronylik előttük az égig,
s készül fittyet hányni az elszánt,
körré-fonódó támadókra.

Kétszáz merész tűzoltó zárta
szoruló gyűrűbe a fáklyát!
KÉTSZÁZ HONVÉD KÖVETTE ŐKET,
kétszáz ifjú katona húzta,
vontatta mellettük a tömlők
dagadozó, nehéz kígyóit,
sáros birokban kényszerítve
azokat közelebb a tűzhöz.
– Jóbarát, aki velem együtt
láttál már katonát veszélyben;
láttad őket a hadgyakorlat
ijesztő mocskával bevonva,
láttad őket a jeges árban
bukdácsoló rocsón, ölükben
tébolyult-szemű őzgidákkal:
megérted őket most, mikor
vállukon tömlőket emelve,
téglavörössé égett földön,
a majré táncrendje szerint
szökdécselnek előre, hátra,
oldalt mennek s megint előre;
az égő kút lángostorával
perzselő körcsárdást erőltet,
s megkínzott csapatukat úzi
a bepörgött alföldi szél!
Ami örökké másfelől fúj,
most meg a rohadt, csak kering,
kering, hogy mindig más irányból,
más-más szögből billentse rájuk
a sistergő tűzoszlopot.

– Félték a fiúk? Igen: félték!
De nem félhetett az az Őrnagy.
Abban az örült harsogásban
vezényszavát nem érti senki,
csak a szeme parancsol: tartást,
példája ad bátor nyugalmat;
mindig elől megy, mintha harcban,
s a fiúk igézett csapatja
követi őt a tűzbe is.

Járták ugyan, járták a csárdást,
ám azalatt is vízözön-
harang borult a tűztoronyra
elnyelni lángok levegőjét.
Hiába: az egymást segítő,
egymást hergelő lángsugárral
nem bírt a víz harangja, sőt:
négy száz ember tragédiáját
kongatta – s nem észlelte senki,
nem látta ott a gőzpokolban,
hogyan forró, fojtó, vakító
pára-barlang mélyén az ömlő
vítől szédült olajparányok
nem égnek el – jaj – nem, a gázzal,
hanem süvítve fellövellnek,
s a küzdelemtől vakult-kábult
tűzoltók s katonák MÖGÖTT
olaj-esőként záporoznak
vissza a felhevült talajra!
Az izzó földtől újralobban
a halál fekete esője,
s alattomosan lángkarámot,
tűzgyűrűt kerít a gyanútlan,
hiába-harcolók köré!
Visszakozót jelző üvöltést,
riadót túlbőg a kút torka,
a jelzőzászlók lepkeáncát
a ködfüggöny takarja el!

Az a rohadtnak kiáltott szél,
az a kerge – de mégis drága
alföldi szél hozta ki őket.
Kerengő dervis-tánca végén
ijedten jó irányba fordult:
széles kaput tépett a földről
ágaskodó tűzkerítésen.
Megmenekültek védtelen,
egyszál – olajban, vízben ázott,
megperzselt – gyakorlóruhában

küzdő katonafiaink.

*

Magyar erők itt nem segítenek.
Jöjjenek FRANCIA POROLTÓK!
Jött is két szódabikarbónát
köpő flancos kocsi – potyára.
Lehetett volna hasznuk is tán,
ám, míg az egyik járgány orral,
a párja csupán farral képes
becélozni a tüzet.

Úgy is
indultak a lazára ázott
terepen, hogy az egyik orral
haladt előre, míg a másik
– összevisszán – farral követte.
A tűz előtt, a tűz!-parancsra
sajna, a farral működő gép
lövőkéje a lángok helyett
a testvér-kocsi kezelőit
találta telibe!

Szegények,
még ma is szódabikarbónát
böfögnek: Algyót emlegetve.

Kudarcc kudarc után. A kút ég.
Francia erők sem segítenek.

*

CSERZETTARCÚ KIS ÖREGEMBER
gyalogol elő a mesékből.
Fején szokatlan tányérsapka,
váll-lapján nem-tudom-milyen rang,
zubzonyán ismeretlen jelzés:
céltudatosan mendegél a
legyőzhetetlen göggel égő
lángok felé.

Most lépdél át a
budi-jelezte hő-határon,
nyomában mackó-léptű testőr,
kinek fejét tűzálló kámzsa
takarja, testét azbeszt-páncél,
kezén lángokkal parolázott
kesztyű, fülében fül dugó –
magyarázva, riadtan kapkod
eltökélt védenca után.
Megy az öreg katona, egyre
közelebb a sugárzó tűzhöz.

tereli a kocsit a kúthoz.
Egy pillanat... irányba áll: és
felhördül, bömböl dübörögve,
rázza a turbógép a vázat,
és kipufogógáza szörnyű
sebességű sugara – órjás
koppintóként – végez a lánggal:
elnyomta, fújta, elsodorta,
elfingotta a kút tüzét!

*

Sötét lett. Dermesztő sötétség.
És húsba harapó hideg.
A pokoli lángmáglya helyén,
vakoskodó szemük előtt
csak a pucér olajszőkökút
s a vízszintesen áramló gáz
tomba-szürke sugara sejlett.
Versenyezve a kút-robajjal,
a szivattyúk tovább zajongnak,
a biztonság kérlelhetetlen
parancsa szerint tovább hűtik
a sugarakat, a környéket.
Rigorózus törvény tilalmaz
messze-körzetben minden lángot,
gyufatüzet, mákszemnyi szikrát.
A kályhák parázsló szemét
váratlanul vízzel vakítják,
dideregnek a főzőüstök,
s a tapadó, olajos szennyet
nem oldja hidegen a szappan.
Fagyos a szállás levegője,
és a hideg, fénytelen éjben
mintha a lélek is lehülne.
Tetézve minden bajt, a hajnal
világossága üzte őket
reménytelen keserűségbe:
az éj – háborítatlanul
zúduló – olajárja egybe-
szakadt az ömlő hűtővízzel,
s pépes masszát alkotva, színig
töltötte, tóvá árasztotta
a töltés-ölelte medencét,
és e kocsonyás kenőcs-tenger
– sokak szemében: mindörökre –
elzárta tőlük a kutat.

Mocskos nappalok váltakoztak
olaj-maszatos éjszakákkal.

Az újralobbanás nehéz,
szakadatlan kockázatában
éltek a kútölő-brigádok,
amikor összetrombitálva
olajos tájak minden mozgó
tartálykocsiját, gőzkazánját:
a megdermedt subick-mocsárba
melegítő csöveket húztak,
s olajszivattyúk sokasága
iparkodott túllicitálni
a kút kitörő mennyiségét.
Gyűjtő-árkok, tároló-gödrök
teltek-fogytak napokig.

Tartály-

kocsik serege vitte-hordta
éjjel-nappal az olajat.

Dőlt az olaj, nem volt megállás.
A fogvacogtató hidegben
jégcsap fagyott emberre, gépre,
csúsztak jégen, csúsztak iszapban.
Áztak a megállíthatatlan
záporozó olajesőben.
Az orvosok, a felcserek
naponta mást sem cselekedtek:
mosták, mosták az olajat,
tisztították a kútölők,
katonák füléből, szeméből.
– S eljött a nap, hogy már derékig,
térdig, bokáig ért a massa.
Új menet várt a kútölőkre,
új feladat a katonákra.

*

Fiait a hírneves Órnagy
újabb tettekre ösztökéli:
kik addig elvezető-árkot
ástak s medencét mélyítettek,
a megkínzott, ragacsos földön
ÚTÉPÍTÉSHEZ KÉSZÜLŐDNEK.
Út kell, jó út a kútölők
hatalmas darus-kocsijának.
Tizenkét kocsi hordta, hordta
a zúzottkövet a talajra;
tankbikák, földgyaluk terelték
kétoldalra a mocskos masszát.
S épül az út, a munka útja,
– széles, erős – egész a kútig,
de sikerüket elvitatja

újfent a vad alföldi szél:
mert ami utat építettek
éjszaka, azt az esztelen,
pirkadatkor derékig érő
mocsok-pempővel tette tönkre;
s ahogy új s új irányba törtek
éjszakánként a katonák:
úgy fűjt a megátalkodott,
útjukra vastag olajcsapdát.

Ki tudja már, hány út-sugár
indult el hetekig a kútig,
amíg megszelídült a szél,
és a zúzottköveken lassan
elindult az a daru végre,
s horgas csőrében súlyos, páncél-
kitörésgátlót lebegtetve
a kútig óvatoskodott?

Ezek után már semmi látvány.
Semmi színpompás tömegjáték.
Ezek után már csak a szürke,
de legveszettebb, legrohadtabb,
legnehezebb napok soroltak:
– Mentőkötél-köldökzsinórral
létrán mászni a kútaknába.
– Dolgozni a hónaljig érő,
akna-mélyi bűzös kenőcsben.
– Vergődni az egymásba égett,
megbonthatatlan csavarokkal.
– Marokra fogott fűrészlappal
hét napig kínlódni tizennégy
összeolvadt csavaranyával.
Ezek után már semmi cirkusz.
Semmi látványos tömegműsor.
– Csak a roncsolt lyukfejszerelvényt
kellett a dőlő olajon át
lebuktatni a csőperemről.
– Csak a tonnás kitörésgátlót
kellett özönlő olajon át,
arasnyira a gázsugártól,
növekvő robbanásveszélyben,
a cső nyakára varázsolni.
– Ezután csak az ország összes
rétegrepestő szivattyúját
tartoztak vendégségbe hívni
Algyőre kábult kútölőink.
És szivattyúzni, szivattyúzni!
Nyomni a mentő folyadékot!
Szivattyúzni, csak szivattyúzni.

Sajtolni, préselni a kútba.
A bitang olajoszlopot
addig tuszkolni, addig nyomni,
míg az egyensúly helyrebillen.
Vigasztalni az elkenődött,
sikertelenségről sutyorgó,
elgémberedett vezetőket.
– Ezek után már semmi hőstett,
csak szivattyúzni, szivattyúzni!
– Semmi színpompás tornaverseny,
csak sajtolni a folyadékot!
– Ezek után nem történt semmi,
csak egyhónapos, hihetetlen
gyürkőzés után, januárban
– tizenhetedikén, délben –
megölték a százhatvannyolcast,
Algyő kútját, a kútölők.

(1983)

RÉTEGREPESZTŐK NYOMÁN

Részlet

LOVÁSZI alól indulunk *Jozikkal*.
(Ki: Jóska, Jozif – és végül Jozik lett,
e tájról indult, volt „fregoli-mérnök”,
Orenburg óta tudós jóbarát.
A Kárpátokban, Mezsgorje fölött
a kénes kútnál találtuk ki: egyszer
végigcsörtetünk az olajipar
szokott karavánútjain Keletre.)
– Kísérjünk most egy képzeletbeli
rétegrepesztő osztagot. Hatalmas
konvojuk lódul!

Indul a menet:

Tornyiszentmiklós – Dobri – Csörnyefölde
(Szemenyecsörnye) – *Lingvári major –*
Rátka – Letenye – Pola – Becsehely...
Hohó! A falvak sodró ritmusa
máris túlfuttat bennünket a kedves
Murarátkán! Vagyis: a Zöld Pincén!
Nagy borversenyek oklevéltapétás
„hősén”; Minden Magyar Olajos Rendek
gyóntatóhelyén, csodák kápolnáján!
Itt változott át egyszer a „Nagyalföld

Pápája” szelíd, szép cseresznyefává!
A történet pediglen így esett:

Őszentsége (akkor még „esperes”)
itt kvaterkázott egy este *Jozikkal*.
Mert jól fogyott a nemes Tramini:
némi magányos lelkigyakorlatra
a pincéből a földfelszínre kaptat,
és ott is marad! Keresi *Jozik*:
Merre vagy, hékás? Ö... ö... ez a válasz.
De mégis, merre? – S akkor valami
jeges borzongás kapja el: a csendes
éji homályban a cseresznyefának
két törzse volt! Ólmos percekbe tellett,
míg rájött: a póttörzs az Esperes.
Úgy feszült ott az éjben, mint kinek
kezéből ág nőtt, talpából gyökér.
„Segítség, testvér! Megfogott a fa!”
Meg ám! Midőn megkönnyebbült a fánál,
mintha imára: a kihajló ágra,
kulcsolta fáradt ujjait – s atyám! –:
lábából rögvést elszállt az erő és
az ízületek bütykei a súlytól
széttéphetetlen béklyóvá szorultak.
– Leakasztva Őszentségét a fáról:
irány a pince! Folytatták tovább!

*Mielőtt sarkig tátanád a szád,
te, bőszerű steril s te, sunnyogó, galád
álabsztinens, én, én dicsérem őket,
a gyógyult piás, én, a szép időket!
Hisz másképp ittak mint ma, mikor kába
közönnyel fülünk moslék pálinkába,
fogcsikorgatva, hűzöngve, morogva
egy ország bukik a pancsolt borokba.
Kit érdekel ma: köznap vagy karácsony,
s mi mérget kínál a pohár: csak ártson!
Másként ittak, más volt az egyszeregye
a márnak, ha kimentek a hegyre.
Mert ünnep volt az, már előre várták,
nagyokat ettek s jöttek a pohárkák.
Olajos torkuk bár egy hete tikkadt:
komótosan, már-már csócsálva ittak.
És együtt voltak! Nagyon együtt: szinte
szentély volt minden kis takaros pince,
és fórum, és klub! Mennyi ötletet
csiholt az agy a jó borok felett!
Mert az volt: jó bor, amit ittak, s tiszta!
Lelkük madár lett tőle s nem giliszta,
mint ez a mai önpusztító ember,*

*ki csak vedel, mert ellenkezni nem mer;
mérgét lenyeli, bánatát kihányja,
orránál fogva vezetik? Ki bánja?!*

*– Őrizd sokáig a cseresznyefát:
vivát, Zöld Pince, azért is, vivát!*

Mi meg rohanhatunk a kitalált
konvoj után! Kanizsát messze hagyva,
már a Balaton csücskénél lehetnek.
Az országút, a régi hetvenes,
remegve türi hátán a szerelvényt,
e motorizált harci oszlopot.
Elöl egy „Molotov” (GAZ 51-es
kocsi): benne a mérnöki vezérkar
zötykölődik, a parancsnokuk: „Csontos”,
a sarkukban tizenkét teherautó
viszi hátán az aggregát-bikákat,
aztán jönnek a homokkeverők,
utánuk kötve a nyomáselosztó,
sereghajtó: három tartálykocsi.
S mert képzeletben minden meglehet:
mi vesszük át a parancsnoki tisztelet,
Volgánkkal a konvoj élére löve
meg sem állunk a célig! (Bár, tudom:
közben legendás töltő-tankoló
helyek várnak az olajosra, így a
168-as kilométerkőnél
egy maszek ház, vagy Gyöngyösön, a mély,
harminckét lépcsős Korcsog-pince – máma
nincs tüstüzés, hisz vár minket Eger!)

EGER

Rétegrepesztő műveletre méltóbb
helyet talál-e, mondd, az egri tájnal?
A nektárt adó szőlők közt, a dombok
lejtőin lusta himba-szúnyogok
szívják a földet bólogatva, várod
hogy végül szépen becsicscsantanak s a
tőkék tövén aludni elhevernek,
s amíg a himbák horkolnak, mi is
ide álmodjuk sebtiben a múltat:
Messzececsillogó kútjavító-árboc
csücsüljön rá egy kútra! Így... la.. s máris
képzeletünkben visszhangzik a völgy:
már itt csörömpöl a rétegrepesztők
konvoja! Gyorsan felfejlődnek és
az elnémuló motorok között

csak a legénység nyüzsgésére látol.

*Félkörben áll tizenkét aggregátor
Az ív derekán homokkeverő.
Tetején férfi. E roppant erő
karmestere. Jelét lesi a tábor.*

*Előttük a kút. A „karácsonyfából”
csuklós csövekből páncéllegyező
nyílik s tapad az olajterelő-
űző gépekre. Figyel a távol.*

*Intés! S dübörgő aggregátorok
ereje lövi az olaj – s homok –
sugárt a kútba: milliányi rést*

*tágítani! A domboldalon, végig,
Borsod, Bihar, Zala fiai nézik
szurkolva e kút-újjászületést.*

Zala, Borsod, Bihar fiai és
helybéliiek bámulták azt a pompás
rétegrepesztést, még a hős időkben,
mikor meglett a demjéni olaj,
a rég áhított „méretes” medence.
MEZŐKERESZTES, BIHARNAGYBAJOM
„begurulós” szakijai e tájon
szikráztak össze először Zala
konok, de jámbor bányászaival.
Úttalanságban, örökösen-sárban,
géptelen, hideg bádogműhelyekben,
telefontalan bódé-irodákban
gyúródott eggyé bányászcsapatuk.
Egykori, lázas tivornyák miatt
elfogulttá tesz igencsak e város,
s rokoni szálak kötik a kezem:
nem dicsérhetem jó góréjuk: „Géza
fejedelem” népét csak agyba-főbe
s elvtelenül, még megszólna a sógor,
ki orvos köztük már tizenöt éve,
s rég „megfertőzte” a bányászszerénység.

(Ki méltatja már egyszer az ipar
önzetlen, lelkes doktorait? Én nem
tehetem: rokon s dicsérni nem illik.)
Magasztalják őt páciensei.
Kiváltképp az az olajos, akit
balzsamos, mazsolás pálinkája
keltett életre, mert a nagybeteg
„allergiás” volt patikára, vízre.

– Bihar, Zala, Borsod fiai váltak
társsá, testvérré az „alföldi bölcső”
kútjainál, s hogy jöttek új mezők:
vonultak tovább, SZOBOSZLÓra, SZANKra,
OROSHÁZÁra és SZEGED alá.
Gyerünk mi is! Ám vidulni, az útra
lássuk: miféle nemes történettel,
névvel szolgál a „szerencsesisak”?:
– Ímé, a Titkár. A keresztesi
kemény ember, a bölcs humorú bányász,
kit ötvenegyben BIHARNAGYBAJOMban
kötött magához az olajipar;
ki bátran állt a puskacső előtt is;
ki úgy szól: „Az se hülye, aki hallgat!”
de hálistennek, ő imád beszélni.
Figyeljete! A „207-es kútnál”
(ez is „zöldpince”) éppen ő mesél:

*Horgászni mentünk a téli Tiszára
Rezes komámmal. Ott esett a baj.
Potyára ázott a madzag, egy árva,
békát se fogtunk. Nem kapott a hal.*

*„Középen kéne!” – biztattam komámat,
az meg – ott volt két leláncolt ladik –:
ránt egyet, ugrunk! Utánunk a bánat!
Hármat ha húztunk: hát káromkodik,*

*bőg valaki a parton: „Az anyátok
csókos istenit! Vissza, bojnyikok!
A ladik .. hé!” – Egy öreg kulak tátog,
ordít ránk, én meg visszaordítok.*

*Mutogattunk is néki, már középen,
az az ember meg, mint akit nyakon
tekert a frász – nagy evező a kézben –:
repül felénk a másik csónakon.*

*„Gyere, csak gyere, lelketlen parasztja!
Evezők közt majd eldől a vita!”
De jaj! akkor már tőkünket harapta
s nyakunkba csókolt a jeges Tisza.*

*Csupa merő lyuk volt a rohadt sajka,
azért kajabált utánunk a vén!
Hej, mit éltünk át, két pecázó marha,
a decemberi Tisza közepén!...*

*„Üldözőnk” aztán kihúzott bennünket
– Bár annyi finom borom volna most.*

*mint amennyit mi hordtunk az öregnek!
Hiszen megmentett két stramm olajost!*

[...]

ALGYÓ

– Zalai dombok mélyén rejtező,
fenyőerdőből leskelő, szerény,
maroknyi kis tankállomásokon
tanult szemembe szinte belerobban,
belevakít e hatalmas üzem!
Ez az algyói morgó, harsogó,
a síkon győzőn terpeszkedő, roppant
tartályrengeteg, csővezetékdsungel!
Jurátovics direktor birodalma,
kire egyként figyelmez a Dunántúl
fia, mondván, hogy: „KERETTYÉRől indult!”
„EGERben együtt küszködtünk vele!” –:
így az alföldi; TÁPÉ (meg SZÖGED)
szülötte pedig: „Ha már ennyien
hallgatnak rá: csak rendös tag löhet!”
– ALGYÓ, hatalmas ALGYÓ! Krónikáid
méltón leföstit múltad, engem is
– tudom – egykönnyen elragadna, ám
szűk az idő, a zalai sisak
(benne a nevek) kinyomja iszákom
követelőzön. Mert nagy az üzem,
két nevet húzok...: *Rangli* és *Cseke*!

Elsőként jöjjön a *Röntgenszemű*!
(*Csekét* becézték így Lovászi szerte,
ki a tétova helyszínrajzokat
megszégyenítőn ismerte a földmély
kusza vezetékrendszerét. Ha kellett:
a Napra nézett, házra, dombra, fára,
s kész volt a pontos topográfia:
„Itt bökjétek le az ásót, fiúk!”)
A Nagyalföldön nincs tán gázüzem,
hol Lajosunk ne okította volna
a rakoncátlan helybelieket;
EGER, SZOBOSZLÓ, OROSHÁZA, SZANK,
végül a csúcs: ALGYÓ gázüzemében
volt summás nevelt a szabad parasztból
vasfegyelmű szakmunkást! Ahogy mondja:
„Rúd mellé kellett állítanom őket.”

De mit is érne a *Röntgenszemű*
tevékenysége, ha nem volna *Rangli*!
A csőszerelők bösz öregje, régi

becenevén a „*Kismotor*.” MAORT-
időkben kapta. Jenki mérnökök
hívták így roppant erejét becsülve.
„Hármezerről kézzel feltekertem
a fenéknyomásmérőt: oszt a miszter
csak tátogott! Anyjába a bötüt!”
Volt ő: lakatos, hentes, csődörös,
37-ben kivándorló-jelölt is,
alkalmi munkás, míg BÁZAKERETTYÉN
az olajnak hűséget esküdött.
Azóta, majd százezer kilométer
csőszövevényt rejt a hazai föld,
s e csőhálónak tán nincs olyan hossza-
szakasza, mihez ne lenne köze!

Röntgenszemű, meg Kismotor s Jozik:
múltat idézve ülünk a hegyen.
A „hegyen”, mondom én is, a „hegyen”!
Huszonöt éve hagyta el Lovászit
Cseke uram s lám, mégis csak a „hegyre”
invitált minket, ide, a sima,
a tök-sima, az asztallap-sima
síkra, hol pincét kapart a konok,
sívó homokba, szőlőt telepített,
s ez lett a HEGY, az enyhely, az oázis.
– Eszünk, iszunk, majd felzeng az a vén
furus nóta, s mert nem tompítja domb,
nem szelidíti erdő-hangtapéta:
több telekszomszéd szedelőzködik!
Míg zeng az ének, én, józan-magamban
sorra veszem a *Kismotor* merész,
szenteskedőket tébolyba taszító
legendáit, úgy mulatom magam.

*Tán nincs e honban olajos piálda,
hol ne harsanna fel a „Rangliáda”.*
*Ha nőt idéz: hosszan időz az ágynál;
borról mesél, munkáról, sajna trágár,
de milyen nyelven szólna (bárha tudnám),
ki télben-nyárban árkot ás a pusztán;
vezetéket húz síkságon, hegyen,
hogy kiskegyednek összkomfort legyen.*
– A „névadót” nem izgatja, hisz ő se
sejti talán, hogy mennyi tréfa hőse.
Új mesét régi történet követ.
*Erejéről: „A négy colos csövet
csak vállra kapta s vitte, egyedül!”
A legtöbb móka az ital körül
kering (spékelve nővel), a vigasz:
akkor is szép, ha fele sem igaz!*

*Mondanám én is, csak az a gabaly:
hogy vad, sikamlós mind, mint az olaj.
Mindegy. Kegyedbe ajánlom magam.
A trágárság se bűn, ha oka van!*

*„Három pipi, hat csöcs:
két forint egy nagyfröccs!”
nevű kocsmába vezet a mese.
Fogadás zajlik: hősünk fütyköse
megbírna-é egy teli vödröt?
„Készen
vagyok, ha benne limonádé leszzen!
Ha győznének: én – ha pedig nyerek:
ti isszátok ki mind, gazemberek!”
– Tágul a gyűrű, hadd legyen elég tér,
három csaposlány (miattuk a cégér)
tölti a csöbröt színültig, s vihogva
kötényük mögül lesnek a birokra.
– Kacsint a hős, majd kivágja derült
szívvel a büszke „tulipánfejűt”,
s nagyot rikkantva – kissé hátradöntött
testtel – tövére akasztja a vödröt!
Egyet-kettőt lép a hatás miatt:
„A koktélotok kész, kurafiak!
Higgyétek azt, hogy Dobri-hegyi bor:
vedeljetek! Most rajtatok a sor!”
– Örök legendák, senki meg nem unja:
Bázakerettyén meghívták egy rumra,
üveggel kért s egyszuszra mind lenyelte:
„Minek fáradjak poharat emelve?”
– Kocsival mennek, teper a pilóta.
„Állj meg, fiam! Nem ittam reggel óta!”
168-as kőnél a piálda:
két poharat kér. „Nem iszom!” – kiáltja
sofőrje. „Nem hát! Míg én egy pohárkát
lehajtok, addig megtöltöd a párját!”
– Végső mesém
(ha balgán még merészel
írni e toll, bár nem győzők elégszer
esedezni, bocsánatodra várni):
Zalában történt, ama Kilimáni
távvezetékét csinálta a gárda,
s éppen búcsúkor értek Bucsutára.
Kegyetlen hajtást műveltek, gyakorta
tizennégy órát dolgoztak naponta.
Pihenésképpen (mit is tudsz csinálni
búcsúban?) nosza, elkezdtek piálni,
vadul és sokat. (Akármerről nézzük:
ötven liter bort ért a napi pénzük!)
Mert csak bort ittak (hallván: a szív retten):*

*„százkilencvenhat litert tizenketten!”
Hogy sok volt-é, vagy erős volta bor:
kavargó vitlát játszott a gyomor!
Táját kerülve szállásadó háznak:
egy üres pajta padlására másztak.
De nem hagyták a hőst aludni, jaj!:
a szomszéd portán rettentő ricsaj,
valaki ajtót püföl dülva-fúlva:
„Juli, erissz be! Erissz be, te kurva!”
Hősünk elunja és leszól a pajta
magasából, hogy:
„Ne ordíts, te, marha!”
– „Ki szólít onnan fentről engemet?”
– „Én vagyok a te Urad, Istened!”
kiáltja már vidáman Rangli úr.
Az ott, lenn, hallgat, aztán térdre hull
s átszellemülten úgy üvölti, térdén:
„Juliii! Hallod! Az Istennel beszéltem!”*

Mert nincs e honban olajos piálda,
hol ne harsanna fel a „Rangliáda”,
ne jönne elő öt-hat fröccs után:
hogyan volt Rangli „Isten” Bucsután!

(1987)

PILÁTUS

*Ki nem viselt még háborút s nem ölt,
csak az tud ilyen csodát fabrikálni!
Ki úgy szereti „szárnyait kitérni”,
hogy embert ment, vagy éteri gyönyört*

*teremt magának, másoknak, a föld
gyalogosának, kinek álma: játszi
pacsirtaként repülni, szállni, szállni,
mert szárnyat nem, csak vágyat örökölt.*

*– Te, csuda-gép! Te szálló szárnyas ékszer!
Nőt nem imádnak olyan szenvedéllyel,
ahogy téged a két pilóta, kik*

*először láttak! Ó, miként becéztek!
Már nem a földön: fenn, a légben éltek,
hiszen szívükben sasmadár lakik!*

Pilátus hátán repülünk *Jozik*
javaslatára. (Az ég áldja érte!)
„Vonal-bejárás”. Alant, a talajban
két szürke kígyó jön Kelet felől,
két szürke csík. A földalatti páros
vezeték fölött repülünk BEREG-
DARÓC felé, s mint óriási lepke,
mélyre süllyedve körülbegünk
időnként egy-egy gyanús tolózárat,
elosztót.

Mindent tud e masina!
Ha úgy kívánod: három méteren száll,
ha kell: tízezer méterre csavar;
száztízzel: már-már „áll” a levegőben,
s fél tocipályán leereszkedik!
(Tréfás pilóták szerint: helyben fordul,
s ha ráijesztesz: rükvercben repül.)
Reptettek engem MIG-gel. Más repülés:
száguldás volt az! Ez: mint a madár!
Lebeg, hintázik haver-szelek hátán,
s pilótánk arcán nem harci feszültség:
gyönyör ragyog, bizisten, hogy gyönyör!
Pilátus hátán repülünk. Fura
érzés fog el: hogy mindig ezt csinálnám!
Az ország szürke hálója felett
követném egy-egy vezeték csapását,
s ha végigjártam mind, szállnék tovább;
Kuvaitba, Irakba, Indiába,
Tunéziába – s ahol csak magyar
olajbányász figyel elmerülten
a forgatórúd lassú süllyedését!
– *Pilátus* hátán repülünk. BEREG-
DARÓCról HAJDÚSZOBOSZLÓra tartunk.
Szülő-megyém jön, ismerős vidék.
Bedől a gép. Ez itt a Főcsatorna,
vizében: úszni, partján: csókolózni
tanultam egykor... S máris szól e repzaj
értő bűvésze, *Katona* barátom:
„Tekintsd meg fentről szülővárosod!”
Az az, valóban! Ki gondolta volna,
hogy ez a kis gép ezt is megteszi!
Amire nem volt sok-sok éve képes
se gyorsvonat, se gépkocsi: puha
ölebe kapva elhozott ide!
– Középen, mint egy vár, a kálvinista
templom, fentről is kiemelkedik.
Magas tornyával úgy áll ott, középen,
mint egy hatalmas gúnár, legelésző,
békés libacsapata közepén.

Körötte pár pontház gebeszkedik,
de nem ér csak a torony derekáig.
A téren áll a ház, népművelői
kudarcaim címeres palotája,
benne láttam – nagy bunyókkal körítve –
életemben először olajost.

Kutatták? Fúrtak? Avagy vezetéket
építettek valahol? Nem tudom már,
csak megjelentek egyszerre a bálban.
Ó, az a BÁL, a vasárnapi BÁL!
Mamával együtt jöttek a leányok,
csizma, fehér ing: jöttek a sudár
réti legények, s minden mozdulatnak,
szónak, lépésnek hagyománya volt.
Kimérten, szinte méltósággal ropták
vasárnaponként a „jazz-band” zajára.
(Amiért is a helyi népzeneészek
fújtak rám, régen ők játszottak, én meg
„modernizáltam” – így az új zene.)
Hogy milyen volt a színvonal, ki tudja,
de az a banda tudott verekedni!
– E méltóságos, szolid és unalmas
báli világba robbant be egy éjjel
a beleváló olajos csapat!
És felborult a rend! A lányokat
tánc közben faron markolták, komoly
jegyességeket dúltak szét, s merész
hangon kihívták, akinek nem tetszett!
És felbolydultak a vasárnapok!
És *izgalmas* lett már a bálba járni!
A csizmaszárban járomszeg lapult
vagy belsőzsebben egy biciklilánc!
Volt alkalom, hogy száz legény püfölte
egymást, előbb fenn, majd az udvaron.
Szerénységem félkilós kulcsomóval
próbált rendet csinálni, ám ha nem ment:
egy füttyentés: és jött a pisztonos,
aztán a bögős, a harmonikás!
Nemegyszer „egy szál” dobszólo szavára
járták a csárdást a pipogyább párok;
a zenekar meg lenn, a megvadult
legények élén próbálta kiverni
a verhetetlen olajosokat!

Kiúszik lassan hajdú-városom
látómezőmből. eltűnik, ahogy
eltűntem én is a porából hajdan,
hagyván akkori feljelentgetőit,
hülyéit, bamba szélkakasait.

Megléptem, akár napjaink legendás
fúrósai rossz téeszektől, bunkó
kiskirályoktól annak idején.

HAJDÚSZOBOSZLÓ. Landolunk a géppel,
és landol végül ez a versbeszéd is.
Legyen e város búcsú-repterem.
S ahogyan a két helybéli pilóta
körbejárja *Pilátust* simogatva,
tudván: tovább megy s elszállhat örökre;
végigsimítom én is olajos
emlékeimet. Szép színhely e város.
(Gyerekkorom első „külföldje”, első
gigászi fürdőélménye: erős
apám nyakában kapaszkodom s úszunk
a „mérhetetlen mélységek” fölött.)
– Bocsássonak meg nekem a kiválók,
bocsásson meg mind, aki kimaradt.
Hosszú a névsor, elteszem emlékke,
a sisakot meg fejembe csapom,
búcsúzóul a legkülönb hajdúra
– s személyében minden víg olajosra –:
fúrós földimre így emlékezem!

Ahogy *Pilátus* íve vonta egyé
morcos megyémet a kedves Zalával,
úgy „híd” nekem e két külön világ
között s kapocs *Lőrincz János* barátom,
vagyis Janó bá', mint mindenkinek.
„Zolkóm, az égre, ne mindig Zala!”
– szólnál rám most is mosolyogva, csendre
intve tán túlzó rajongásomat.
Igen. Nem mindig Zala. A te bölcsöd,
a *ti bölcsőtők* BIHARNAGYBAJOM.
Régi pákászok, lápi emberek,
pásztorok csendes kis faluja, aztán
fúrósok zsongó kaptára! Ha gázt,
olajat alig csurgatott a földje,
adott kemény olajbányászokat.
Adott titeket. Téged Debrecenből
vonzott magához. A „Vidám brigád”
Bajomban feszült neki a jövőnek!
Téged Keletre küldött, társaid
között nem is egy mérnök, de miniszter,
főkapitány, tábornok is akad.
– Te, János – akit már húszévesen
Janó bácsinak becéztek – maradtál
– fűromesterként, mérnökként, titkárként –
szerény, de vidám hajdú prédikátor,
kit Bakuban és Tatárország földjén

s baskír pusztákon sztyeppei szelek,
hóviharok gyúrtak keménnyé. Később,
Közel-Kelet sivatagjait jártad,
és ott is otthon voltál. Ha arab
munkások épp *előimádkozónak*
kértek fel, mint a „Iegtisztábat”, vígan,
„óbégattad” Allah dicséretét.”
(Román rokonok, székely ősök, Szára
Alibán török nagyanyád okos
génjei?: Szinte ragadt rád a nyelv.)
Tán a halál sem lepett meg. A roppant
fájdalmakat legyűrve somolyogtál:
„Janó bátyátok egyre ramatyabb
bugyrokba jut. Ne látogassatok!”
– Érezted már ott, *Guszjatyinban* is?
Mulatni hívtál, hajdú földidet.
S a barakkban, a régi jó barátok
körében egyre mondtad a mesét.
Halvát haraptam, ti mézes uborkát
csemegéztetek a részegség ellen.
Te búcsúztál! Végigjátszottad összes
történeted: szavaltál, prédikáltál,
számadó csikós voltál, perzsa herceg,
kurd lázadó és szentföldi zarándok,
Bugyi Sándor, talyigás, Debrecenből,
„ki úgy üldögél a lú viginél,
mint virágszál a pohárban”; utána:
bósz orenburgi párttitkár, aki
védelmezi építő fiait.
És ráadásként az a nyelvi játék:
arab ima, azerbajdzsáni nóta,
ukrán mondóka s grúzul: „Szulikó”.
Jaj, búcsú volt az! Egy magnószalag
őrzi a hangod, őrzi a meséid,
őrzi gyanútlan röhögéseinket,
s csak most vág szíven ama mondatod:
„Ha netalán kifüstölnék az élet
kéményen, Zolkóm... az anyja istenit! –
s ha írnál rólam, vén kajlafülűről:
vidámat írj csak, vígat, Zolikám!”
Aztán kettesben és már komoran:
„Készen van a mű, meghalhat az ember,
mondván, hogy azért csinált valamit.”

Te nem haltál meg, Janó bácsi!

Hosszabb

*kiküldetésbe mentél, s valahol,
egy olajkútnál enyhítet a jónép
fáradtságát víg történeteiddel.*

Kacarászó, hűséges hallgatóság

figyel szavadra:

*„Nagyhegyes alatt
olyan gáztűz volt, hogy száz méterekre
lábon megfőtt a kukorica!”*

Vagy:

*„hogy heriltik ki szegény Csengeri
Ferkót, a malmost, a Piros miatt...”*

Te nem haltál meg, Janó bácsi!

Ha

*valaki rólad álszent vagy szomorkás
pofával, mint „szegény megboldogultról”
nyögdécselne: szemébe nevetek!
És elképzelem sivatagi múltad:
Te, a főfűrés, egy árboc tövéen
Mekka felé leborult olajos
arabok előtt ott gimnasztikázol;
„jóelvtársi gesztusból” recitálod
Allah nevét s az Ő hatalmasságát.
s huncut mosollyal fohászodba fűződ
sikamlós meséd: a Szeplőtelen
Fogantatás pikáns históriáját.
És Allah kuncog. Allah megbocsát.*

*

Olajbányászok, ti, modern nomádok;
rétegrepesztők, toronyszerelők,
kútjavítók, fűrésok, termelők:
példamutató utatokon járok!

Ti, a pusztákra gázfáklyát varázslók.
Fagyos bódékban megtelepedők.
MINDIG ELÖLRŐL KEZDENI: erőt
mi ad néktek? Hol olajat találtok,

kenyéradó üzemek nőnek! Sáros
falucskák helyén aszfalozott város
ragyog! S szülötte, a földművelő

fegyelmezett, szép szakmában ocsúdik.
És kész a mű. A többi rajta múlik.
Ti, mentek tovább. Vár az új mező.

(1986-1987)

OLAJOSOK KUSZTORÁI

„Vezér” vérével keresztelt, valódi
olajos bugyli! Esztergált nyelén
az ősi cifra. Háromszögletű
pengéje talán „himba-szúnyogok”
elnyűhetetlen-elszakíthatatlan
vonórúdjából kovácsoltatott.
Kísérő párja: agancsnyélbe-pólyált
egyedi kés, óriás-szalonnázó.
Képzelődjünk: a tömzsi bugyli tán
fúróslegény markát mintázza, míg a
szalonnázó: olykor vadászni járó
mérnök kezébe illenék? Nekem
egyként becsesek. Bennük iker-véset:
„A kóbor népi igricnek” (szokásos
önlefestő jelzőm visszhangja) fénylik,
igazolás, hogy számomra csinálták.
Legyen a bugyli becses neve: „Mester”,
a szalonnázóé meg: „Mérnök úr”.
S a vér? A vér véletlen ráadás.
A nagyfőnök, hogy átnyújtotta „népe”
ajándékát, azonmód halk vitába
keveredett velem, a késimádat
bódulatától bambával: kutatván,
hogymelyik penge jobb acél. Ahogy
végigsimított a „Mester” nyitott
pengéjén, s kissé leszólta, a bicska
észrevétlenül mélyen megsebezte
az elcsodálkozó vezér kezét!

(Megint „vezér”? „Vezérigazgató?”
E szótól bizony eltiltottak engem
okos elvtársak, le se szabad írnom!
Tabu e szó! Örök pecsét a múltam
aránylag tiszta damasztabroszán!
– Nagy Kalandomkor, a Gázvezetéknel,
láttam mulatni, dzsentrit játszani,
halálra fáradt beosztottjait
dajdajozásra készíteni egy ocsmány
kisistent, egy szarjankó főnököt;
és megírtam, hogy: „Mulat a Vezér”.
S hiába volt: „Huszt”, „Kárpátok”, „hucul” –
a fél kormány magára vette itthon!
Bosszúságukat még mai is nyögöm.
Töröltessék hát örökre e szó
szótáramból, hisz úgyis az imádja
hallani, akár percenként naponta,
kinél csak cím ez – s nincs mögötte ész!)

A bugyli-vágta főnök se nagyon szereti ezt a címet, bár ha bárki kiérdemelte: ő, akár ezerszer! Nem is csak tiszta élete, kemény elvhúsége, igényessége, ritka szakértelme miatt, mit – hihetetlen! – egyöntetűen méltatnak *mögötte*, hanem azért, mert elzárt az italtól, hét évemet óvta meg ötlete.

Ahogyan létünk palozsnásodott, („fogyasztóivá magasztosult!” – így a mind hazugabb s kuszább bizonyítványok ügyeletes magyarázó(i) lassan elkenődtem. Hisz mind több – általam szentnek hitt – dolgot folyt körül a trágya. Találkozókön csak panasz, panasz. Orenburgi krónikás könyvemen mozdíthatatlan kiadói segg ült. Már azt latolgattam, hogy *megszököm*: gyomromban ott az „időzített bomba”, egy fél rum kell csak, majd egy fél liter! Az önpusztítás indításaként körbepofozok néhány pályatársat, szétrúgok egy-két szerkesztőt, s derűsen szivornyázva elindulok a csendes elhülyülés népi-nemzeti útján... És akkor üzent értem Kanizsa! És megoldódott minden. Olajos ösztöndíjasként lett céloom, s barátom seregnyi: eme gyönyörű s nehéz szakma kemény művelői! Ha ők nincsenek: talán már nem is élnék!

Szép szövetségünk most lezárattott. Gyümölcse: két könyv, jelképe: a két kés, és legyen dísze szonettkoszorú, tizenöt ének, hatvan strófa róluk, a híres zalai olajosokról.

ZALAI OLAJ
Szonettkoszorú

Két esztendővel „ifjabb”, mint vagyok.
Fajtája, bizony, sok millió éves
vén cselszövő: hol felszökellt, ott véres
viszályokba vitte e századot.

Zalának munkát, kenyeret adott.
Budafapuszta méhéből szeszélyes
évek után volt csak kitörni képes,
ám születése bizonyíthatott:

volt magyar olaj! Hazai kenőcs,
petró, benzin! Teremtődött erős
mestergárda a hóttiszegény parasztból!

Azóta dől vagy csurran az olaj,
érte dicsőség, lefojtotta baj,
dajkálta hős és rabolta a kalandor.

*

Dajkálta hős és rabolta kalandor!
Elapadásig fejték a mezők
lankadó mélyét a haszonlesők!
Vitte részét a folyékony aranyból

horthysta samesz, náci lakáj! S akkor,
a had után, mi volt az „új idők
parancsa?": szocdemek vállán ripők
olajkufár lop az olajvagyonból!

Rabolta német, rabolta magyar.
Tiporta tank, s nyűtték a fiatal
ipar élén, kik tehették a brancsból.

És mégis, ma is ég a lálkyláng!
E meggyötört s ezért kemény világ
szigorúsága feszes dalt parancsol.

*

Szigorúsága feszes dalt parancsol:
e furcsa népről mondhatnék-e mást?
Hisz átverték a hitleri bagázst,
át az istent is, mikor az olajról:

róluk döntöttek hülyén! Ha parancs szólt,

ha könyörgés: itt nem ért el hatást:
a jövőért csendes „szabotázst”
vívott a munkás, mérnök, akaratból

példát adva: ím, a zalai jellem!
– Negyvenkilencig már-már maguk ellen
„védték” a jövőt! S győztek a balog

szemléleten! Hát ne méltassam őket
szonettel, dallal a rokon-erőket?...
Ha kellene még itt holmi dalok.

*

Ha kellene még itt holmi dalok,
azok nem az én vad dalaim lesznek.
A költészet ma: kancsi arabeszek
homályló tára; nyálas angyalok

játsszák a sátánt kocsin vagy gyalog;
áriákat zengne a hangjavesztett;
míg láncokról szabadon eresztett
bér-vérebek csaholnak divatot.

Míg ezek egymás kedvére vakognak,
hol lenne helyük olajosdaloknak,
mikben felőlük olykor hírt adok?

A munkásokat számúzták a versből:
tapló-csinovnyik és dagadt dezertőr.
Nékem öröm, ha róluk írhatok.

*

Nékem öröm, ha róluk írhatok,
bár vagyok csendre, hallgatásra rendelt
védőjük... Akkor is a munkásembert
képviselem, ha belerokkanok!

Úgy is, ha rám volt-káder acsarog,
ki kárunkra potya vagyokra tett szert!
(Élősködők meddig féltik a rendszert
tőlem, ki igaz gyermeke vagyok?)

Akkor is, úgy is védem, ha az a
„véde” rögeszme itt, közel sem érdem!
Kihez ér el a munkás panasza,

miután annyit hősködtünk nevében?
Ki kérdez itt – amíg versengve flancol –

arról, ki Kunság pusztáin barangol?

*

Arról, ki Kunság pusztáin barangol
ki kérdez? S róla, ki Algyő alatt
termeli néktek a kőolajat
vagy Majsán gürcöl? Azokkal ki gondol,

kiknek eme „fogyasztói aranykor”
álomhintóin hely már nem maradt,
s csak dűnnyögnek – ha alkalom akad –
valami munkás-paraszt hatalomról?

De hajtanak: ne érje őket csúfság!
De hajtanak: mert otthon így tanulták!
De hajtanak: hisz ők *zalaiak!*

S hogy gazdagodni csábított Irak :
a javakat sem ők irigylük attól,
ki kóválygott a sivatagi naptól.

*

Ki kóválygott a sivatagi naptól;
kit smirglizett már a homokvihar,
s szomjoltója: hat-hét liter ital;
ki skorpiót űz a lakóbarakkból;

ki rántottát süt a naptüzes traktor
vasán; akinek a hasa nyilall –
az tudja csak: mit él át az ipar
„zsoldosa” kint, ki akkor víg, ha landol,

itthoni földön, végleg. S mert Zala
sokfelé küldte fiait: haza
úgy jönnek ők: jó hírrel, becsülettel!

Kik fészket máshol találtak, azok
csöndes mosollyal mondják: boldog ember,
kire ma is zalai ég ragyog.

*

Kire ma is zalai ég ragyog:
megcsendesedett mára, mint a kútak,
s velem együtt így idézi a múltat:
„Nagylegények voltunk! Fiatalok!”

Olaj-kudarcok! Gáz-diadalok!

Ha az alföldi mélységekbe nyúlt vad
csödör-kutak dübörgőn megvadultak:
zabolázni elsőként voltak ott!

Hetente vitte a buszkaraván
csapatukat, át a Dunán, Tiszán!
– Hírük nyomán nőtt nagygyá Zala bennem.

Varázslat ez: kunok, csongrádiak,
hajdúk – akár én – *csak jót mondanak*
fiairól, kik befogadtak engem.

*

Fiairól, kik befogadtak engem,
évek óta üzen kedvenc megyém.
Mikor *Lovászi* bortermő hegyén
ama híres *hegyipörköltet* ettem,

rá tökösmákosrétest, tán ott lettem
Zala-imádó s egyszerre: szerény
hírmondó... Ahogy nyújtották felém
poharuk, szívük: őket megszerettem.

Ott, az olajos *lyukaspince* mélyén
nem élcelődtek a vendég személyén:
„Koccintson vízzel, akkor is barát!”

Barátságuktól még a víz is ízlett,
absztinens lelkem tárulhatott. Így lett
hátszágom e hatalmas család.

*

Hátszágom e hatalmas család:
értést, bizalmat csak tőlük remélek.
Szeretetük a tomboló önérdék
poklában tartást és nyugalmat ad,

és „rokonságuk” erőt e galád
tülekedésben. Hej, olajos lélek!
Bátran védted igazad, bár temérdek
gondot hozott e konokság reád!

S lám, hová tűntek, kik őket gyötörték?:
Nyugatra lógtak seftelni a törpék!
– Most itt vagyok. Felkerestem a múlt

kútjait – és rájuk helyezem csendben
ezt az alkalmi szonettkoszorút:

ünnepüket köszönhetném-e szebben?

*

Ünnepüket köszönhetném-e szebben?:

Követem hát a veszélyes üzem
köztük élő törvényét: szelíden
vigyázzba állok én is, úgy jelentem:

boldog vagyok, hogy ismét itt lehettem!
Kívánom: gondjuk többé ne legyen!
Sok-sok új *tornyon* liftezzen a szem!
Kútjaik mélye sose öregedjen!

A *lyukaspince* borral, míg a *tóka*
esővel teljen s az a *furus-nóta*
szálljon, repülje körbe a határt!

Legyen békéjük, ne zaklassa bárki
e táj szülöttét! Megérdemli már, ki
olajban edzett, harcban kalapált.

*

Olajban edzett, harcban kalapált
az ő világuk. Rég a mérnök úr is
az aljamunkán kezdte, mint a „bugris
segéderő”. A díszes diplomát

nézhetette, míg gürizve lépte át
a posztokat... de, esküszöm, *tanult* is!
Máma is első a torony, a kút, hisz
emberei közt érzi jól magát.

– Ki minden „aljamunkákat” rühell:
ó, nyafka átlag-entellektüel,
csórikám, köztük mi lenne veled,

ha sárban, szélben, hőben, tél-hidegben
szabadban élnél?! – Munkájuk felett
vén fűrészek fohásza fényesedjen!

*

Vén fűrészek fohásza fényesedjen,
hisz fohászkodtak, tudom, eleget.
Így is, meg *úgy* is. Szidták az eget
vagy imát mondtak épp, hogy megeredjen

a kút s vele a forint a zsebekben:

gyarapodjék a család, mint lehet.
Megbecsülés illesse, s tisztelet
azt, ki még „kulcsos” volt harminckilencben,

de fia ma hírneves fűrómester,
s mérnök az unoka! – A szegény ember
így alapít nálunk dinasztiát!

A lelkes költő tán ezért nem átal
együtt szólni olajos nagypapákkal,
hogy: „Isten áldja Zala aranyát!”

*

Hogy: „Isten áldja Zala aranyát!”
nem búcsú-fohász a fogyó vagyorra!
Nem csak az a fő: mit rejt Zala gyomra:
a Bölcsőt becsüld, a Nagy Iskolát,

mely ötven évig bányászok hadát
nevelte fel és indította sorra;
s hogy nincs olajvidék, ahol ne volna
zalai fűrós (vagy Zala-barát!)

Több Irakot-járt azt terjeszti (rá vall);
hogy Bászra mellett *zalai cifrákkal*
szidják egymást a morcos arabok...

S mielőtt Zalát *világ-közepének*
hinnénk: végzem! Most olaja a lényeg:
két esztendővel „ifjabb”, mint vagyok.

*

Két esztendővel „ifjabb”, mint vagyok.
Dajkálta hős és rabolta kalandor.
Szigorisága feszes dalt parancsol.
Ha kellene még itt holmi dalok.

Nékem öröm, ha róluk írhatok.
Arról, ki Kunság pusztáin barangol;
ki kóválygott a sivatagi naptól;
kire ma is zalai ég ragyog:

fiairól, kik befogadtak engem.
Hátországom e hatalmas család.
Ünnepüket köszönhetném-e szebben?:

olajban edzett, harcban kalapált
vén fűrósok fohásza fényesedjen,

hogy: „Isten áldja Zala aranyat!”

(1987)